

การผสมกลมกลืนของชาวมอญเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย
(Assimilation)

ชาวมอญที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยสามารถผสมกลมกลืน (Assimilation) เข้ากับ
สภาพแวดล้อมและสังคมของไทยได้เป็นอย่างดี "สืบเนื่องมาจากปัจจัยที่ว่า ชาวมอญเป็นเผ่ามอง
ไกลอยด์ เช่นเดียวกับไทย มีรูปร่างหน้าตาคล้ายคลึงกับไทย มีอาชีพเป็นเกษตรกรในภูมิภาคเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ด้วยกัน ตลอดจนนับถือพุทธศาสนาวัชรยานเหมือนกัน นอกจากนี้ยังได้รับ
อิทธิพลอารยธรรมอินเดีย เช่นเดียวกัน ซึ่งทำให้มีวัฒนธรรมไม่ห่างไกลกันนัก จะเห็นได้ว่า ในระยะ
แรก ๆ ชาวมอญที่อพยพเข้ามาเหล่านั้นยังมีการติดต่อกับคนไทยน้อยมาก จึงสามารถรักษาความเป็น
มอญไว้ได้ แต่ภายหลังเมื่อมีการติดต่อกับคนไทยมากขึ้นแล้ว ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ช่วย
ให้ชาวมอญมีการปรับตัวหรือถูกกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย" (สุภรณ์ โอเจริญ 2519:
147)

ชาวมอญบางชนหมู่มากก็เช่นกัน ปัจจุบันมีการผสมกลมกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย
นอกจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว สภาพเศรษฐกิจสังคมตลอดจนนโยบายของรัฐที่พยายามสร้างความเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity) ให้เกิดขึ้นโดยการใช้นโยบายการผสมกลมกลืน (Assimilation)
เพื่อให้ชนกลุ่มน้อยเข้าผสมกลมกลืนกับชนกลุ่มใหญ่คือคนไทย ในกรณีของชาวมอญบางชนหมู่มากพบว่า
มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนเกิดขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ นโยบายของรัฐ การ
ศึกษา อาชีพ การแต่งงาน การตั้งถิ่นฐานและการอพยพย้ายถิ่น

ปัจจุบันวิถีชีวิตของชาวมอญบางชนหมู่มากมีความคล้ายคลึงกับคนไทยทั่ว ๆ ไป เนื่องจาก
ชุมชนมอญเป็นสังคมเปิดและมีความสะดวกในการคมนาคมจึงทำให้มีการติดต่อสัมพันธ์กับคนไทยอยู่
ตลอดเวลา ก่อร่วมกับชาวมอญปัจจุบันมีสัญชาติเป็นคนไทย ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนที่มันนโยบาย
จากรัฐบาลเหมือนคนไทยทั่วไป ประกอบอาชีพร่วมกับคนไทย มีการแต่งงานกับคนไทย และมีการ
อพยพย้ายถิ่นไปอยู่ร่วมกับคนไทยจึงทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันโดยปราศจากอคติใด ๆ ทั้งสิ้น

ในทุก ๆ เช้าเราจะเห็นภาพวิถีชีวิตของชาวมอญบางชนหมากเหมือนกับคนไทยทั่วไป กล่าวคือ คนหนุ่มสาวจะออกจากบ้านในตอนเช้าเพื่อไปทำงาน และมีบางส่วนไปศึกษายังโรงเรียนในเมืองเด็ก ๆ ก็ไปโรงเรียนในหมู่บ้าน ในช่วงเวลากลางวันหมู่บ้านจะมีเพียงคนสูงอายุและบรรดาแม่บ้านอยู่ดูแลบ้าน หมู่บ้านจะคึกคักอีกครั้งก็คือช่วงเวลาที่ทุกคนกลับจากการทำงานและกลับจากการทำธุระส่วนตัว วิถีชีวิตดำเนินไปเช่นนี้เป็นวัฏจักร

จากการศึกษาเรื่องการดำรงชาติพันธุ์ ของชาวมอญบางชนหมาก พบว่า มีวัฒนธรรมและความเชื่อของชาวมอญบางชนหมาก บางส่วนเมื่อการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสังคมปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นคือความเชื่อถือที่เกี่ยวกับผี ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงด้านเวลา, อุปกรณ์ที่ใช้เป็นเครื่องเซ่น และ กฎเกณฑ์บางประการ (ดูรายละเอียด ในบทที่ 3) ส่วนชนบทรวมนิยมประเพณีดั้งเดิม ปัจจุบันมีการกลายเป็นไทยหลายอย่าง เช่น ประเพณีการบวชขนาด และแต่งงาน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาทำให้เห็นภาพรวมว่าในปัจจุบันชาวมอญบางชนหมากกำลังอยู่ในกระบวนการผสมกลมกลืน (Assimilation) จากมอญมาเป็นไทย และปัจจัยที่ทำให้เกิดการกลายเป็นไทยได้แก่ นโยบายของรัฐในเรื่องการผสมกลมกลืน (Assimilation) การตั้งถิ่นฐานและการอพยพย้ายถิ่น (Migration) การศึกษา (Education) อาชีพ (Occupation) และการแต่งงาน (Marriage) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นโยบายของรัฐในเรื่องการผสมกลมกลืน (Assimilation)

นโยบายของรัฐที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาในฐานะเป็นตัวแปรเพื่อพิจารณาเรื่องการผสมกลมกลืนของชาวมอญเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย หมายถึง นโยบายที่เกี่ยวกับการผสมกลมกลืน (Assimilation) และนโยบายพัฒนาประเทศ

จากการศึกษาของสกินเนอร์ (1957) ได้แสดงให้เห็นว่าบทบาทของรัฐทำให้เกิดการผสมกลมกลืนขึ้นได้ และจากการศึกษาของผู้วิจัยในครั้งนี้นักพบว่า นโยบายของรัฐเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. นโยบายของรัฐในด้านการผสมกลมกลืนที่มีผลต่อชาวมอญ

"มอญ" กับ "ไทย" มีความสัมพันธ์แบบยอมรับกันและเป็นมิตรกัน (Positive Relationship)" คือเป็นความสัมพันธ์แบบที่ชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่พอเข้ากันได้ ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อชนกลุ่มน้อยมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหญ่" (อมรา พงศาพิชญ์ 2523: 14)

ก่อนจะกล่าวถึงนโยบายของรัฐที่มีผลต่อชาวมอญ ผู้วิจัยขอกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของชาวมอญที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทย เพื่อเป็นการวางพื้นฐานให้เกิดความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างมอญกับไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาของสุภรณ์ โอเจริญ (2519) พบว่า การอพยพของชาวมอญเข้าสู่ประเทศไทยมี 3 ลักษณะ คือ

1. เข้ามาในลักษณะขอพึ่งพระบรมโพธิสมภาร เช่น ใน พ.ศ. 2133 สมเด็จพระนเรศวร เสด็จยกทัพไปตีหงสาวดี แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ เมื่อพระองค์เสด็จยกทัพกลับก็ได้ชักชวนชาวมอญทั้งหลายให้มาอยู่กรุงศรีอยุธยา เพราะชาวมอญขณะนั้นเห็นว่าถ้าอยู่หงสาวดีคงจะไม่ปลอดภัยจากพม่า จึงพากันตามเสด็จเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารเป็นจำนวนมาก

2. เข้ามาโดยการหลบหนีออกจากกองทัพพม่า ซึ่งมักเกณฑ์ให้ไปทำสงครามอยู่เสมอ เช่น การอพยพของมอญในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ราว พ.ศ. 2205 คราวพม่าเกณฑ์มอญไปรบศึกฮ่อ

3. เข้ามาในฐานะผู้ลี้ภัยทางการเมือง ภายหลังจากที่ได้ก่อการกบฏและถูกปราบ เช่น การอพยพเข้ามาในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททองหรือเข้ามาเมื่อไม่พอใจในภาวะความเป็นอยู่ของตนเองเพราะถูกพม่ากดขี่เบียดเบียน เช่น การอพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

สุภรณ์ สรุปว่า ส่วนใหญ่มอญจะอพยพเข้ามาในฐานะ ผู้ลี้ภัยด้วยความสมัครใจมากกว่าลักษณะอื่น ส่วนมากจะมาจากเมืองเมาะตะมะเพราะอยู่ใกล้พรมแดนไทย (จากเมืองอื่น ๆ ส่วนน้อย เช่น หงสาวดี เมาะลำเลิง และแครง เป็นต้น)

สุภรณ์ โอเจริญ ยังกล่าวอีกว่า ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปรากฏว่า มีการอพยพของชาวมอญ ครั้งสำคัญ ๆ 7 ครั้ง ซึ่งเป็นการอพยพในสมัยอยุธยา 5 ครั้ง คือ ในสมัยพระมหาธรรมราชา (พ.ศ. 2112-2113) สมัยสมเด็จพระนารายณ์ (พ.ศ. 2133-2148) สมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง (พ.ศ. 2177-2301) ส่วนอีก 2 ครั้งนั้น เป็นรัชสมัยสมเด็จพระ

พระพุทธรูปเลิศล้ำนภลัย นอกจากการอพยพครั้งสำคัญ ๆ ดังกล่าวแล้ว สันนิษฐานว่า คงจะมีการอพยพครั้งย่อย ๆ อีก

คนมอญได้รับความเมตตาภายใต้พระบรมราชสมภารเท่าเทียมกับคนไทย โดยมีได้แบ่งแยกแตกต่างกัน เช่น ชาตินี้ที่เข้ามาในยุคเดียวกัน ซึ่งสุภรณ์ โอเจริญ ได้เขียนอธิบายไว้ว่า "ในฐานะที่เป็นไพร่หลวง นอกจากถูกเกณฑ์ให้เข้าเวรทำราชการตามกำหนดแล้ว ชาวมอญยังมีสิทธิ์และหน้าที่เช่นเดียวกับคนไทย โดยทั่วไป คือจะได้รับพระราชทานภูมิคุ้มกัน เพื่อลดหย่อนภาษีอากรในการประกอบอาชีพ สิ่งตอบแทนในการทำราชการและในทางด้านการศาล ก็ได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายศาลไทยเท่าเทียมกับคนไทยทุกประการ ผิดกับชาติอื่นเช่น จีน แขก ซึ่งมีฐานะเป็นคนต่างชาติอย่างเห็นได้ชัด เพราะนอกจากจะไม่ได้เป็นไพร่หลวงแล้ว เมื่อเกิดคดีความขึ้นก็ต้องไปขึ้นศาลพิเศษต่างหากในกรมท่า ซึ่งแยกเป็นกรมท่าซ้าย พิจารณาความชาวเงิน และกรมท่าขวาพิจารณาแขก" (สุภรณ์ โอเจริญ 2519: 110)

จากการศึกษาของสุภรณ์ โอเจริญ (2519) พบว่า รัฐได้ออกนโยบายเกี่ยวกับการผสมกลมกลืนชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1.1 รัฐบาลถือว่า "คนมอญ" มีฐานะเท่าเทียมกับคนไทย คนมอญที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยนั้น ทางรัฐบาลมิได้ถือว่าเป็นชาวต่างประเทศ ซึ่งอาจเป็นเพราะนับถือศาสนาเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากบันทึกของบาทหลวงชาวฝรั่งเศส คณะมิสซังของส์ เอตรองแซร์ (Missions Étrangères) ซึ่งกล่าวถึงเรื่องราวใน พ.ศ. 2273 (ค.ศ. 1730) ห้ามไปเผยแผ่คริสต์ศาสนาแก่คนไทย ลาว มอญ และห้ามรับคนไทย ลาว มอญ เข้ารีตเป็นอันขาด เพราะ 3 ชาตินี้ นับถือศาสนาเดียวกัน คือศาสนาอันศักดิ์สิทธิ์ของไทยหมายถึงพุทธศาสนา นอกจากจะไม่ถือเป็นชาวต่างประเทศแล้ว รัฐบาลยังปฏิบัติต่อคนมอญในฐานะเดียวกับคนไทย (สุภรณ์ โอเจริญ 2519: 94)

นอกจากนี้ชาวมอญที่มีอายุครบ 20 ปี ต้องเป็น "ไพร่หลวง" ทำหน้าที่รับราชการอยู่จนถึงอายุ 60 ปี เหมือนกับคนไทยทั่วไป จึงทำให้คนมอญมีความรู้สึกที่พวกตนเป็นเสมือนกับคนไทยด้วยกัน โดยทำงาน 2 ประเภท คือ งานฝ่ายทหารในยามสงครามและงานฝ่ายพลเรือนในยามสงบ "ในยามศึกสงครามไม่ว่าจะเป็นสงครามป้องกันพระราชอาณาเขตหรือสงครามขยายพระราชอาณาเขต ไพร่หลวงรามัญจะถูกเกณฑ์เข้ากองทัพร่วมอยู่ในทัพหน้าไปสู้รบด้วยเสมอ" (สมเด็จพระยาบรมราชานุภาพ 2505: 487) "ส่วนในยามสงบงานที่ไพร่หลวงต้องทำ

ระหว่างเข้าเวรส่วนมากมักเป็นงานโยธาเกี่ยวกับการทำนุบำรุงบ้านเมือง สร้างและซ่อมแซม พระราชวังต่าง ๆ ตลอดจนชุดคลุมอง ดังเช่นในสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เกณฑ์กองรามัญเมืองนครเขื่อนขันธ์ไปตัดไม้เสารอดเพื่อนำไปซ่อมแซม ท้องพระโรงและพระที่นั่งเมืองลพบุรีใน พ.ศ. 2400" (สุภรณ์ โอเจริญ 2519: 105) แสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยาเป็นต้นมาทรงยกให้คนมอญในฐานะเท่าเทียมกับคนไทย และทำหน้าที่ร่วมกับคนไทยทั่วไป การที่ชาวมอญได้รับความช่วยเหลือเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดจิตสำนึกในบุญคุณของพระมหากษัตริย์ไทย ทำให้ชาวมอญปฏิบัติตนในฐานะที่เป็นพลเมืองที่ดีตลอดมา จะเห็นได้ว่า ชาวมอญไม่เคยสร้างปัญหาให้รัฐบาลไทยต้องหมกใจเหมือนกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น การที่ชาวมอญมีจิตสำนึกในบุญคุณของพระมหากษัตริย์ไทยเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยในระยะต่อมา

1.2 นโยบายเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์รามัญนิกาย "ในปี พ.ศ. 2445 มีประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งมีผลทำให้คณะสงฆ์รามัญนิกายเหลือแต่ชื่อ เพราะมิได้ยกเป็นคณะหนึ่งต่างหากดังแต่ก่อน แต่ให้ไปขึ้นกับเมืองหรือคณะตามเขตที่วัดนั้น ๆ ตั้งอยู่ และตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายรามัญนิกายก็เป็นอันสิ้นสภาพไปด้วย ต่อมาใน พ.ศ. 2454 ก็ได้ยกเลิกการศึกษาพระปริยัติธรรมแบบรามัญ ให้พระภิกษุสามเณรรามัญในประเทศไทยศึกษาเล่าเรียนตามแบบไทยโดยใช้หลักสูตรเดียวกับพระภิกษุไทย นโยบายดังกล่าวมีผลปรากฏในปัจจุบันคือ พระสงฆ์มอญและวัดมอญบางแห่งแทบจะไม่มีลักษณะแตกต่างกับพระสงฆ์ไทยและวัดไทยเลย เช่น วัดปทุมทอง วัดสำแลบนฝั่งตะวันออกของดុងสามโคกในจังหวัดปทุมธานี เป็นวัดมอญที่กลายเป็นไทยเพราะไม่มีการสวดหรือเทศน์แบบมอญแล้ว" (สุภรณ์ โอเจริญ 2519: 240-241)

สำหรับพระสงฆ์มอญและวัดมอญในชุมชนมอญบางชนบทมากขึ้น ยังคงพอมีลักษณะของความเป็นมอญ เหลือให้เห็นอยู่บ้าง คือ ยังมีการสวดสำเนียงมอญ (แต่เมื่อเป็นงานของคนไทยในหมู่บ้านก็สวดภาษาบาลีด้วย) ส่วนลักษณะของวัดทั้ง 4 แห่งนั้น ยังคงมีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบมอญอยู่บ้างคือ ศาลาและกุฏิ ส่วนอื่น ๆ ก็มีลักษณะแบบไทย เช่น เมารุเผาศพและโบสถ์ เป็นต้น

ในขณะเดียวกัน รัฐบาลได้ออกนโยบายเพื่อผสมกลมกลืนกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในประเทศไทยด้วย เช่น กลุ่มชาติพันธุ์จีน ญวน มุสลิม และชาวเขา เป็นต้น นโยบายเหล่านั้นย่อมส่งผลกระทบต่อชาวมอญด้วยเช่นกัน เพราะ "มอญ" ก็ถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งด้วย นโยบายที่มีผลต่อชาวมอญอย่างมาก ได้แก่

1.3 นโยบายเกี่ยวกับการประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญชาติในปี พ.ศ. 2456 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติฉบับแรก มีสาระสำคัญคือ "กำหนดให้ผู้ที่เกิดในพระราชอาณาจักรไทยเป็นคนไทยไม่ว่าจะมีบิดามารดาเป็นสัญชาติใด" (จัดภัย บุรุษพันธ์ 2515: 52) การที่รัฐบาลกำหนดให้สัญชาติแก่บุคคลที่เกิดในประเทศไทย ย่อมทำให้ชาวมอญที่เกิดในประเทศไทยมีสัญชาติไทยด้วยเช่นเดียวกัน การเปลี่ยนสัญชาติจาก "มอญ" มาเป็น "ไทย" เช่นนี้ย่อมทำให้ชาวมอญมีความสำคัญเป็นพลเมืองไทยและก่อให้เกิดความผูกพันทางการเมืองและทางจิตใจด้วย เพราะการที่บุคคลมีสัญชาติเดียวกันย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นหมู่พวกเดียวกัน และในปัจจุบันชาวมอญบางชั้นหมากมีสัญชาติไทยหมดทุกคน

1.4 นโยบายเกี่ยวกับการประกาศใช้พระราชบัญญัตินามสกุล ในสมัยของรัชกาลที่ 6 ในปี พ.ศ. 2456 เพื่อให้คนไทยทุกคนมีนามสกุล ชาวมอญที่อยู่ในประเทศไทยก็ต้องมีการตั้ง "นามสกุล" ขึ้นใช้ด้วยเช่นเดียวกัน จากการได้พูดคุยกับชาวมอญในหมู่บ้านทำให้ทราบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากนั้น เมื่อยังไม่มีพระราชบัญญัติการใช้นามสกุล จะใช้คำว่า "มะ" นำหน้าชื่อผู้ชาย และใช้คำว่า "เมีย" นำหน้าชื่อผู้หญิง เมื่อมีพระราชบัญญัติการใช้นามสกุลขึ้น ชาวมอญก็มีนามสกุลเหมือนคนไทยทั่วไป จากการศึกษาพบว่าชาวมอญในอดีตมีการตั้งนามสกุล 3 ลักษณะ คือ

1. นำชื่อของบรรพบุรุษต่อกันเป็นนามสกุล เช่นนำชื่อของปู่กับย่า หรือตากับยาย มาต่อกันเป็นนามสกุล ตัวอย่างเช่น นามสกุล นกเชื้อ ท้วมดี มีบุตร และหนูฮ้อย เป็นต้น
2. นำชื่อของบรรพบุรุษแล้วต่อด้วยชื่อของชุมชนคือ "บางชั้นหมาก" ตัวอย่างเช่น นามสกุล เมียชั้นหมาก เต๊ะชั้นหมาก จกชั้นหมาก บางชั้นหมาก และนุกชั้นหมาก เป็นต้น

3. ตั้งโดยทั่ว ๆ ไปแล้วแต่ความพอใจ เช่น ตระกูลรามัญวงศ์ตั้งขึ้นเพื่อเป็นการบอกความหมายว่าเป็นคนมอญ (เพราะ "มอญ" มีความหมายเหมือนกับ "รามัญ") ตระกูลสุขจิตตั้งขึ้นเพื่อให้เกิดความสุขสงบแก่จิตใจ เป็นต้น

นามสกุลที่ตั้งขึ้นตอนแรก ๆ จะมีลักษณะของความเป็นมอญทั้งด้านของเสียงและความหมาย เช่น นามสกุล เป็นวงศ์ เต๊ะชั้นหมาก รุมรามัญ และเมิงปู ในปัจจุบันพบว่า มีบางคนต้องการเปลี่ยนนามสกุลให้ดูเป็นไทยมากขึ้น โดยแยกออกจากนามสกุลเดิมแล้วตั้งนามสกุลขึ้นใหม่ เช่น นามสกุล "ธีรเวชวงศ์" แยกออกจากนามสกุล "หมอบอก" นามสกุล "ชนัดประเสริฐ" แยกออกจากนามสกุล "ชนเอียด" นามสกุล "สันติสุข" แยกออกจากนามสกุล "แดงแล้ว" ถึงแม้ว่าจะแยกนามสกุล แต่บรรดาสมาชิกในตระกูลก็เข้าร่วมพิธีกรรมการเลี้ยงผีประจำตระกูลรวมกัน

เหมือนเดิม (ยกเว้นนามสกุล "สันติสุข")

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า พระราชบัญญัติการใช้นามสกุลมีผลทำให้ชาวมอญผสมกลมกลืนมาเป็นไทยตามที่กล่าวแล้ว

1.5 นโยบายเกี่ยวกับการสร้างลัทธิชาตินิยมไทยและส่งเสริมรัฐนิยม ในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2481-2487) "มีการประกาศใช้ระเบียบกฎหมายเพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมอย่างเต็มที่ โดยการประกาศใช้รัฐนิยมต่าง ๆ เช่น การใช้ชื่อประเทศ ประชาชน และสัญชาติ ฯลฯ ได้กำหนดให้ทุกคนต้องพูดและใช้ภาษาไทยโดยศึกษาอย่างน้อยอ่านออกเขียนได้ ทุกคนจึงต้องถือว่า เมื่อก่อนมาเป็นชาติไทยก็มีเลือดเนื้อไทยและพูดภาษาไทยอย่างเดียวกันไม่แตกต่างกัน ประชาชนชาวไทยต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามประเพณีนิยม เป็นต้น และได้มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกากำหนดวัฒนธรรม ซึ่งประชาชนชาวไทยจะต้องปฏิบัติ" (ทวี ชีระวงศ์ เสรี 2517: 140-141) นโยบายดังกล่าวเน้นให้คนไทยและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มีความรักชาติและสร้างสำนึกในความเป็นไทยให้เกิดขึ้น สำหรับชาวมอญเองนั้นไม่ปรากฏว่าเคยมีปฏิกริยาตอบโต้ต่อนโยบายนี้เหมือนกับคนจีน แต่ได้ปฏิบัติตนในฐานะเป็นพลเมืองไทยที่ตัดลวดมา

นับว่านโยบายของรัฐในเรื่องการผสมกลมกลืน (Assimilation) มีผลทำให้ชาวมอญกลายเป็นไทยทั้งในด้านสำนึกในเรื่องของสัญชาติไทย การใช้นามสกุลแบบคนไทย อีกทั้งคณะสงฆ์ของมอญก็ขึ้นกับคณะปกครองสงฆ์ของไทยซึ่งเป็นการทำให้พระสงฆ์มอญได้ใกล้ชิดกับพระสงฆ์ไทย และมีผลให้คณะสงฆ์ไทยค่อย ๆ กลืนพระมอญและวัดมอญให้เป็นไทยด้วย

2. นโยบายการพัฒนาประเทศ

นโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อเป็นตัวแปรพิจารณาเรื่องการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย หมายถึง นโยบายของรัฐที่ต้องการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของคนไทยให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นศึกษาการพัฒนาในด้านสาธารณสุข โภคซึ่งเน้นเฉพาะ 2 เรื่องเท่านั้น คือ เรื่องการพัฒนาสังคม ซึ่งจะกล่าวถึงการสาธารณสุขและการศึกษา และเรื่องการพัฒนาคมนาคมสื่อสาร ซึ่งจะกล่าวถึง ถนนและสื่อวิทยุโทรทัศน์ ส่วนเหตุผลที่ผู้วิจัยเน้นศึกษาเฉพาะ 4 เรื่องนี้เพราะว่าทั้ง 4 เรื่อง เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนมอญบางชั้นหมากอย่างชัดเจน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สาธารณสุข ก่อนที่การรักษาแผนปัจจุบันจะเข้ามาถึงชุมชนมอญบางชั้นหมาก การรักษายาบาลภายในชุมชนก็เหมือนกับการรักษาของไทยโบราณ คือทำการรักษาโดยการใช้นิยสมุนไพรและเสกเป่ารักษา เมื่อประมาณ 50-60 ปีที่ผ่านมา ภายในชุมชนมีหมอพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงมากทั้งในหมู่ชาวมอญด้วยกันและคนไทยที่อยู่ใกล้เคียงชื่อ หมอเว็ก จับจิตร์ ทำการรักษาด้วยยาสมุนไพรและผลิตยาขายด้วย คือ ยาลม และยาบำรุงโลหิต ปัจจุบันหมอเว็ก ได้เสียชีวิตแล้ว โดยมีลูกสาว คือ นางปั่น จับจิตร์ ที่ยังสามารถผลิตยาจากสมุนไพรจำหน่ายได้ คนใช้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ

หลังจากรัฐบาลได้ขยายการรักษาแผนปัจจุบันไปทั่วประเทศ โดยมีการสร้างโรงพยาบาลประจำจังหวัด โรงพยาบาลประจำอำเภอ และสถานอนามัยประจำตำบลขึ้น ชุมชนบางชั้นหมากก็เช่นกัน มีการสร้างสถานผดุงครรภ์ขึ้นก่อนใน พ.ศ. 2503 เพื่อบริการด้านสุขภาพแก่สตรีที่มัครก โดยม้เจ้าหน้าที่ผดุงครรภ์ทำหน้าที่ในการรักษาจำนวน 1 คน ต่อมาเมื่อมีจำนวนคนไข้เน้มมากขึ้น จึงได้มีการขยายเป็นสถานอนามัยประจำตำบลบางชั้นหมากขึ้นในปี พ.ศ. 2520 ที่หมู่ที่ 3 มีเจ้าหน้าที่อนามัยทำหน้าที่รักษาประจำ จำนวน 3 คน โดยมีคนไข้มารับบริการวันละประมาณ 10 คน

จากการศึกษาโดยสัมภาษณ์ชาวมอญหมู่ที่ 3 พบว่า เมื่อมีอาการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ ส่วนใหญ่จะชื้อยามาใช้เอง รองลงมาคือ รักษาที่สถานอนามัย โรงพยาบาล และหมอแผนโบราณ ตามลำดับ กล่าวคือ ชื้อยามาใช้เองจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 67.84 รักษาที่สถานอนามัยจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.10 รักษาที่โรงพยาบาลจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.06 และรักษาหมอแผนโบราณจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00

และเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยหนัก ชาวมอญทั้ง 199 คน ตอบว่าไปทำการรักษากับหมอแผนปัจจุบันตามโรงพยาบาลหรือคลินิก โรงพยาบาลที่นิยมไปทำการรักษามี 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลท่าวัง และโรงพยาบาลลพบุรี แต่ถ้าทำการรักษาแล้วไม่หาย ขึ้นสุดท้ายก็จะเลือกรักษาแบบโบราณคือ การเข้าทรง

ผลจากการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า เมื่อมีอาการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ ชาวมอญบางชั้นหมากส่วนใหญ่จะชื้อยามาใช้เอง แต่เมื่อมีอาการป่วยหนัก ทุกคนจะไปรับการรักษากับหมอแผนปัจจุบัน ผลสรุปดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ชาวมอญส่วนใหญ่ยอมรับการรักษาแผนปัจจุบันที่รัฐบาลจัดบริการให้ ยังคงมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังคงใช้วิธีการรักษาแบบโบราณ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ

2.2 การศึกษา รัฐบาลได้พยายามให้การศึกษากับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในเมืองไทย โดยออกพระราชบัญญัติการประถมศึกษาในปี พ.ศ. 2464 มีผลทำให้มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาขึ้นทั่วประเทศ ชุมชนมอญบางชนหมู่มากก็เช่นกัน ในปี พ.ศ. 2467 ได้มีการตั้งโรงเรียนวัดโพธิ์ระหัดขึ้นเป็นแห่งแรกในชุมชน ทำให้เด็กชายหญิงชาวมอญในชุมชนได้มีโอกาสได้เล่าเรียนในระดับประถมศึกษาจนต้องขยายสาขาออกไปเป็นแห่งที่สอง เนื่องจากมีจำนวนเด็กมาก และสถานที่เรียนไม่เพียงพอ โรงเรียนที่ตั้งขึ้นใหม่คือ โรงเรียนวัดอัมพวัน นักเรียนที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนทั้งสองแห่งต่าง ได้รับการอบรมในด้านความเป็นไทยเนื่องจากโรงเรียนที่ตั้งขึ้นนี้รับนโยบายและหลักการ ไปจากส่วนกลางคือรัฐบาล เมื่อเด็กเหล่านี้ผ่านการศึกษาระดับประถมศึกษา จึงทำให้ชาวมอญสามารถพูด อ่าน และเขียนภาษาไทยได้ และทำให้ระบบคิดยอมรับความเป็นไทยมากขึ้นด้วย (ดูรายละเอียดในเรื่อง "การศึกษา" ในหน้า)

2.3 ถนน เมื่อประมาณ 50-60 ปีที่ผ่านมา ชาวมอญบางชนหมู่มากนิยมใช้ทางน้ำ (แม่น้ำลพบุรี) เป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อกับสังคมภายนอก ต่อมาในสมัยของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้มีการสร้างถนนสายสิงห์บุรี-ลพบุรี ผ่านบริเวณตอนเหนือของชุมชน ทำให้มีรถโดยสารบริการหลายสาย การคมนาคมติดต่อกับสังคมภายนอกมีความสะดวกขึ้น มีการกระจายการสร้างบ้านเรือนมาอยู่ตามบริเวณริมถนนมากขึ้น ส่วนภายในชุมชนก็มีการตัดถนนผ่านตลอดชุมชน มีทั้งถนนลาดยางและถนนลูกรัง ตลอดทั้งวันมีรถสองแถวขนาดเล็กบริการผู้ที่ต้องการจะเข้าไปทำธุระยังตัวเมืองลพบุรี โดยเสียค่าโดยสารในอัตราคนละ 3 บาท ทุก ๆ วันจะมีชาวมอญใช้บริการรถโดยสารต่าง ๆ เกือบตลอดวันเพราะการคมนาคมสะดวกสบาย เมื่อต้องการซื้อของที่จำเป็น ชาวมอญส่วนใหญ่จะเข้าไปซื้อของที่บริเวณตลาดในเมืองลพบุรี ทำให้มีการติดต่อสัมพันธ์กับคนไทยมากกว่าเดิม มีการใช้ภาษาไทยในการเจรจาซื้อขายสิ่งของ เมื่อติดต่อกันบ่อย ๆ ก็เกิดการชอบพอและสนิทสนมกันในที่สุด จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า นโยบายของรัฐในการพัฒนาด้านการคมนาคมทำให้ชาวมอญมีโอกาสติดต่อกับสังคมภายนอกมากขึ้น

2.4 สื่อวิทยุและโทรทัศน์ สื่อวิทยุและโทรทัศน์เป็นตัวแปรที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย เนื่องจากทั้งวิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อในการเสนอข่าวสารที่ต้องใช้ "ภาษาไทย" ในการนำเสนอ ซึ่งทำให้ชาวมอญเกิดความคุ้นเคยกับ "ภาษาไทย" โดยไม่รู้ตัว และทำให้เกิดการยอมรับ "ภาษาไทย" โดยปราศจากอคติใด ๆ ทั้งสิ้น

"วิทยุ" เป็นสื่อที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกล และไม่มีไฟฟ้าใช้ สามารถรับรู้ข่าวสารด้านต่าง ๆ ได้จากการฟังวิทยุ นับว่าวิทยุได้รับความนิยมจากบุคคลทุกเพศทุกวัย เนื่องจากมีราคาไม่แพงจนเกินไป และสามารถนำติดตัวไปได้เนื่องจากมีขนาดไม่ใหญ่เกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุใช้ถ่านแห้งมีประโยชน์ต่อผู้ที่อยู่ห่างไกลมากชาวมอญบางชั้นหมากก็เช่นกัน จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่จะมีวิทยุเกือบทุกบ้าน กล่าวคือ ชาวมอญสูงอายุนิยมวิทยุใช้ถ่าน ส่วนเด็กวัยรุ่นนิยมวิทยุแท็บเล็ตหรือสเตอริโอที่ต้องใช้ไฟฟ้า เพราะมีเสียงดังและใช้เล่นเพลงได้

เมื่อไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านในปี พ.ศ. 2502 จึงมีการซื้ออุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้ภายในบ้าน เช่น หม้อหุงข้าว โทรทัศน์ ตู้เย็น พัดลม และเตารีดไฟฟ้า เป็นต้น "โทรทัศน์" เป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าอย่างหนึ่งที่ชาวมอญทุกเพศทุกวัยต้องการ เพราะมีทั้งภาพและเสียงในการเสนอข่าวสาร และจากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนชาวมอญทั้ง 85 ครัวเรือน พบว่า ชาวมอญหมู่ที่ 3 มีจำนวนโทรทัศน์ 43 เครื่อง วิทยุแท็บเล็ตจำนวน 30 เครื่อง และตู้เย็นจำนวน 26 เครื่อง โทรทัศน์ส่วนใหญ่จะเป็นโทรทัศน์สี โทรทัศน์นับเป็นสื่อที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้ชาวมอญผสมกลมกลืนเข้ากับไทย กล่าวคือ โทรทัศน์ใช้เสียงและภาพในการนำเสนอ เสียงที่ใช้เน้นล้วนแต่เป็นภาษาไทย ผู้ที่อ่านหนังสือภาษาไทยไม่ได้ก็สามารถฟังเสียงเข้าใจได้ และยังมีภาพประกอบด้วย โทรทัศน์จึงนับเป็นสื่อสำคัญที่ค่อย ๆ ทำให้ชาวมอญคุ้นเคยกับ "ภาษาไทย" ที่ละน้อย ๆ เมื่อดูโทรทัศน์ทุกวันนาน ๆ เข้าก็ทำให้เกิดความเคยชิน "ภาษาไทย" โดยไม่รู้ตัว

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า นโยบายของรัฐมีผลทำให้ชาวมอญผสมกลมกลืนเข้ากับสังคมไทยตั้งแต่อดีตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์ระหว่างมอญกับไทยเป็นความสัมพันธ์แบบเป็นมิตรกัน, ยอมรับกัน และพึ่งพาอาศัยกันมาตลอดเวลา จึงทำให้ชาวมอญเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยด้วย เห็นได้จากการมีฐานะเป็น "ไพร่หลวง" เหมือนคนไทย มีการใช้สัญชาติไทย และได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จากรัฐบาล นโยบายของรัฐดังกล่าวมีผลทำให้ชาวมอญผสมกลมกลืนมาเป็นไทย

การตั้งถิ่นฐานและการอพยพย้ายถิ่น (Migration)

การตั้งถิ่นฐานและการอพยพย้ายถิ่นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาในฐานะเป็นตัวแปรเพื่อพิจารณา เรื่องการผสมกลมกลืนของชาวมอญเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย หมายถึง การเคลื่อนที่ของชาวมอญในทางพื้นที่จากสังคมมอญไปสู่สังคมไทย

ประวัติความเป็นมาของชาวมอญบางชั้นหมาก

มีหลายคนสงสัยว่า "มอญลพบุรี" เป็นมอญในสมัยพุทธศตวรรษที่ 16 หรือเป็นมอญใหม่ที่อพยพมาจากเมืองมอญ (ประเทศพม่าปัจจุบัน) เพราะว่าลพบุรีเคยเป็นอาณาจักรที่ชนมอญเคยเจริญรุ่งเรืองอยู่มาก่อน "มีหลักฐานบ่งถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาวมอญในอดีตคือ จารึกภาษามอญพบที่เมืองลพบุรี" (พรหมพนธ์ ปานทองคำ 2528: 111) แต่จากคำบอกเล่าของนักวิชาการ และผู้นำเชื่อถือหลายท่านสรุปว่า "มอญลพบุรี" เป็นมอญใหม่ที่อพยพมาจากเมืองมอญ โดยให้เหตุผลต่าง ๆ กันคือ

1. จากการสัมภาษณ์ นายไผ่ คุ่มครอง เมื่อ 10 เมษายน 2525 ขณะนั้นอายุ 83 ปี สัมภาษณ์นายชั้น กรอบเพชร เมื่อ 13 เมษายน 2525 ขณะนั้นอายุ 53 ปี ท่านทั้งสองแจ้งว่า บรรพบุรุษชาวบางชั้นหมากพากันอพยพมาจากเมืองมอญ เมื่อมอญถูกพม่าปกครอง ความโหดร้ายทารุณที่มอญได้รับคือ การเกณฑ์เด็กอายุ 12 ปี ไปฝึกทหาร ใครทำไม่ได้ก็ถูกหวายหวดจนบอบช้ำผู้ที่ทนไม่ไหวก็ลี้ภัยไป ชายฉกรรจ์ทั้งหลายจึงพร้อมใจกันเผาบ้าน ถิ่นฐานของตนเอง พากันรวบรวมอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารกษัตริย์ไทย เพราะเชื่อว่า สยามประเทศสมัยนั้น มีความร่มเย็นเป็นสุข
2. นายมานิต วัลลิโคม ศิลปศาสตร์คหบดีบัณฑิตวิทยาลัย สาขาโบราณคดี จากมหาวิทยาลัยศิลปากร ให้ความเห็นว่า มอญลพบุรีศตวรรษที่ 16 มีถิ่นฐานอยู่ที่บางซาม บริเวณวัดไผ่ และได้สูญไปแล้ว มอญลพบุรีเป็นมอญใหม่
3. นายจำปา เอื้องเจริญ ผู้เชี่ยวชาญภาษามอญ ผู้สอนพิเศษภาษามอญในภาควิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศิลปากร และท่านอื่น ๆ ให้เหตุผลในกรณีของตนเป็นชาวมอญว่า มอญทุกแห่งในประเทศไทยนี้เป็นมอญใหม่ อพยพมาจากเมืองมอญตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี (พรหมพนธ์ ปานทองคำ 2528: 112)

ชาวมอญได้อพยพเข้าสู่ประเทศไทยในสมัยอยุธยา ได้รับพระราชทานที่ดินให้ทำมาหากิน อยู่บริเวณชานเมือง ในสมัยธนบุรีให้ไปอยู่ที่ปากเกร็ด นนทบุรี และที่สามโคก ปทุมธานี สมัยพระ พุทธเลิศหล้านภาลัยให้ไปอยู่ที่สมุทรปราการ (สุภรณ์ โอเจริญ, 2519)

สำหรับ "ชาวมอญบางชั้นหมาก" นั้น จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในชุมชนหลายท่าน สรุป ได้ว่า เป็นมอญที่อพยพมาจากจังหวัดปทุมธานีและสมุทรปราการ (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 เรื่อง "ประวัติหมู่บ้าน") โดยที่ชาวมอญเหล่านี้มีบรรพบุรุษเป็นชาวมอญที่อพยพมาจากประเทศมาตามที กล่าวแล้วข้างต้น

สำหรับเรื่องระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญบางชั้นหมากนั้น จากการศึกษา ของเทอดศักดิ์ มหาเรือนทรง เรื่อง "เรือนมอญที่ลพบุรี" พบว่า ชาวมอญได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ ที่บางชั้นหมากก่อน พ.ศ. 2393 เพราะมีหลักฐานทางสถาปัตยกรรมของวัด โพธิ์ระหัดซึ่งมีหลักฐาน แน่แน่นอนว่าสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2393 วัดนี้เป็นวัดที่เก่าแก่ที่สุดในชุมชน จึงสรุปได้ว่าชุมชนมอญ บางชั้นหมากตั้งมานานกว่า 142 ปี

สังคมของชาวมอญบางชั้นหมากในระยะแรก ๆ เป็นสังคมที่เลี้ยงตัวเองได้และอยู่เฉพาะ ในกลุ่มของตน ทั้งนี้เพราะมีอุปสรรคด้านภาษา ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น หมู่บ้าน ขยายขอบเขตออกไป จึงเริ่มมีการติดต่อกับคนไทยภายนอกกลุ่มของตน ในขณะที่เดียวกันสภาพความ เปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมบังคับให้ชาวมอญส่วนหนึ่งต้องย้ายถิ่น ไปอยู่ในสังคมของคนไทย อันเป็นสาเหตุทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยอย่างรวดเร็ว

จากการศึกษาในครั้งนั้นพบว่า สาเหตุการอพยพของชาวมอญออกจากชุมชน ไปอยู่ร่วมกับคนไทย (เป็นไทย) มี 3 ประการ คือ

1. ย้ายถิ่นเพื่อ ไปประกอบอาชีพ
2. ย้ายถิ่นเพื่อ ไปแต่งงานกับคนไทย
3. ย้ายถิ่นเพื่อ ไปตั้งถิ่นฐานใหม่

การย้ายถิ่นเพื่อ ไปประกอบอาชีพ

มีราษฎรจากชนบทจำนวนมากที่อพยพ เข้าสู่เมืองเพื่อประกอบอาชีพอื่นแทนการทำนา Textor (1961) และ Meinkoth (1962) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอพยพหนุ่มสาวอีสานที่เข้ามา ทำงานทำในกรุงเทพฯ ซึ่งส่วนใหญ่จะทำงานเป็นกรรมกร เพราะมีการศึกษาต่ำ (อมรา พงศาพิชญ์ 1976: 222)

ชาวมอญบางชั้นหมากก็เช่นกัน ปัจจุบันมีการอพยพเข้าสู่กรุงเทพฯ และจังหวัดอื่น ๆ เพื่อหางานอื่นที่ดีกว่าการทำงานอยู่ในหมู่บ้าน อาชีพที่ทำได้แก่ พนักงานบริษัท ข้าราชการ และกรรมกรรับจ้างทั่วไป

อาชีวดังกล่าวจำเป็นต้องไปใช้ชีวิตร่วมกับคนไทย ใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร และปฏิบัติตามค่านิยมของคนไทย ย่อมมีผลทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย และจากการศึกษาของ Foster (1972) พบว่าชาวมอญที่ออกไปค้าขายนอกชุมชนมีส่วนร่วมแต่งงานกับคนไทยมากขึ้นด้วย

จากการพูดคุยกับบรรดาพ่อแม่ของชาวมอญหมู่ที่ 3 ผู้ที่มีบุตรออกไปประกอบอาชีพอยู่ที่กรุงเทพฯ" และต่างจังหวัดจำนวนหนึ่ง สรุปได้ว่า เด็กรุ่นใหม่ไม่ต้องการทำนาเพราะเป็นอาชีพที่ลำบากและมีรายได้ต่ำ ส่วนใหญ่จึงอพยพเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานอื่นแทนการทำนา

จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 และชาวมอญในหมู่บ้านจำนวนหนึ่ง พบว่า ปัจจุบันมีชาวมอญที่ออกไปทำงานที่กรุงเทพฯ และต่างจังหวัดจำนวน 43 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานแบบถาวร คือมีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 60.46 ของผู้ที่ย้ายถิ่นเพื่อไปประกอบอาชีพทั้งหมด ส่วนที่เหลือคือผู้ที่ทำงานชั่วคราวเมื่อว่างจากการทำนา ผู้ที่ทำงานแบบถาวรนั้นมีบางส่วนที่ได้แต่งงานกับคนไทยที่ทำงานร่วมกันและย้ายออกไปอยู่ร่วมกับคู่แต่งงานที่เป็นคนไทย ด้วยเหตุนี้จึงต้องประพฤติปฏิบัติเหมือนกับคนไทยในกลุ่มสังคมที่ตนอยู่ร่วม จากการศึกษพบว่า ชาวมอญที่ย้ายถิ่นออกไปประกอบอาชีพอยู่ในสังคมไทยเหล่านี้ส่วนใหญ่แต่งงานกับคนไทยและย้ายไปอยู่ร่วมกับคู่แต่งงาน ทำให้กลายเป็นไทยเร็วขึ้น จากการสนทนากับลุงมี เร่งรัด อายุ 78 ปี ลุงมีได้บอกกับผู้วิจัยว่า ลูกชายของลุงคนหนึ่งไปทำงานรับราชการทหารอยู่ที่จังหวัดนราธิวาส นานครั้งจึงได้กลับมาเยี่ยมบ้านเนื่องจากอยู่ห่างไกลมาก ปัจจุบันลูกชายผู้นี้ได้แต่งงานกับคนไทยและตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดนราธิวาส ส่วนลูกสาวอีกสามคนทำงานรับจ้างอยู่ที่กรุงเทพฯ และได้แต่งงานกับคนไทยที่ทำงานอยู่ด้วยกัน ปัจจุบันได้ย้ายไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่กรุงเทพฯ ลุงมียังบอกอีกว่า หลานที่เกิดจากบุตรเหล่านี้พูดภาษามอญไม่ได้ และไม่เคยกลับมาร่วมพิธีกรรมการเลี้ยงผีประจำตระกูลอีกเลย เนื่องจากมีภาระจากการงานและครอบครัวอยู่ห่างไกล

ย้ายถิ่นเพื่อไปแต่งงานกับคนไทย

การที่ชาวมอญมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น ได้ประกอบอาชีพร่วมกับคนไทยมากขึ้นและมีโอกาสติดต่อกับคนไทยภายนอกชุมชนมากขึ้น จึงทำให้เกิดการแต่งงานระหว่างคนมอญกับคนไทย ปัจจุบันมีคนไทยส่วนหนึ่งย้ายตามคู่สมรส เข้าไปอยู่ในหมู่บ้าน (ดูรายละเอียดเรื่องการแต่งงาน)

ในขณะที่เดียวกันก็มีคนมอญส่วนหนึ่งที่ย้ายตามคู่สมรสออกไปอยู่ร่วมกับคนไทย ซึ่งมีผลทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยอย่างรวดเร็วได้เช่นกัน ที่เห็นได้ชัดเจนคือบุตรที่เกิดภายนอกชุมชนเหล่านั้นพูดภาษามอญไม่ได้และความเชื่อถือเกี่ยวกับ "เรื่องผี" ก็หมดไปด้วย เนื่องจากอยู่ในสังคมไทยและดำเนินชีวิตแบบคนไทย

จากการศึกษาชาวมอญหมู่ที่ 3 พบว่ามีชาวมอญจำนวน 44 คนที่ย้ายตามคู่แต่งงานไปอยู่ร่วมกับคนไทย และบุตรจะพูดภาษามอญไม่ได้เนื่องจากไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษามอญในชีวิตประจำวัน จากการสัมภาษณ์ ลุงขจร รามัญวงศ์ อายุ 72 ปี ได้กล่าวว่า บุตรสาวของลุงสองคนได้แต่งงานกับคนไทย และย้ายไปอยู่กับสามีที่อำเภอท่าม่วงทั้งสองคน ปัจจุบันมีบุตร 4 คนทุกคนพูดภาษามอญไม่ได้ และเด็กเหล่านั้นไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับ "ผีประจำตระกูล" เพราะว่ามีไม่เคยพาเข้าร่วมพิธีกรรมเนื่องจากตัดออกจากตระกูล และไปใช้นามสกุลของสามี อีกท่านหนึ่งที่มีลักษณะเหมือนกันคือ บุตรชายของลุงแจ้ว เมียชั้นหมาก ได้แต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีน และย้ายไปอยู่ร่วมกับภรรยาที่ตัวเมืองลพบุรี บุตรทุกคนพูดภาษามอญไม่ได้ บุตรชายลุงแจ้วเองก็ไม่เคยพาภรรยาและบุตรเข้าร่วมพิธีการเลี้ยงผีประจำตระกูล แต่ได้ส่งเงินเพื่อร่วมซื้อเครื่องเซ่นทุกปี

สรุปได้ว่า การที่ชาวมอญได้แต่งงานกับคนไทยและย้ายไปอยู่ร่วมกับคู่สมรสที่เป็นคนไทยทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยอย่างรวดเร็ว ที่เห็นได้ชัดเจนได้แก่เรื่องของภาษาและระบบความเชื่อที่เกี่ยวกับ "ผี"

ย้ายถิ่นเพื่อไปตั้งถิ่นฐานใหม่

จากการเข้าไปวิจัยในชุมชนมอญบางชั้นหมาก พบว่ามีชาวมอญกลุ่มหนึ่งได้พาครอบครัวย้ายถิ่นไปหาที่อยู่ใหม่ เนื่องจากจำนวนประชากรของชาวมอญในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ทำให้พื้นที่ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยและใช้ประกอบอาชีพในการทำนาไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต ชาวมอญกลุ่มดังกล่าวได้อพยพย้ายถิ่นไปตั้งหลักแหล่งใหม่ 3 แห่ง คือ

1. บริเวณหมู่ที่ 3 บ้านไร่หงส์ ตำบลนาสาว อำเภอพระพุทธรักษา จังหวัดสระบุรี
2. บริเวณหมู่ที่ 6 บ้านโคกสลอด ตำบลมุกจรินทร์ อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี
3. บริเวณหมู่ที่ 11 บ้านหนองแก้ว ตำบลบางชั้นหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

การที่ชาวมอญทั้ง 3 กลุ่มได้ย้ายถิ่นไปอยู่ท่ามกลางสังคมไทย จากการศึกษาพบว่าทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย เหมือนกับที่นักวิชาการบางท่านได้เคยศึกษาไว้แล้ว เช่น อมรา พงศ์นิษฐ์ (1976) ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอให้เห็นภาพรวมของชาวมอญทั้ง 3 แห่ง ดังต่อไปนี้

ชาวมอญบ้านไทรงสา

จากคำบอกเล่าของ ผู้ใหญ่วันเพ็ญ เจริญใจ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านไทรงสา ตำบล นายาว อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี ผู้ใหญ่วันเพ็ญ เป็นผู้ใหญ่บ้านผู้หญิงเพียงคนเดียวจาก จำนวนผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้ชายจาก 6 หมู่บ้าน (ตำบลนายาว มี 7 หมู่บ้าน) ที่มีเชื้อสายมอญ และ จากคำบอกเล่าของชาวมอญสูงอายุอีก 3 ท่าน ได้เล่าถึงประวัติของการย้ายถิ่นจากชุมชนมอญบาง ชันหมากมาตั้งถิ่นฐาน ณ บ้านไทรงสาว่า สภาพเดิมของหมู่บ้านเป็นป่าทึบและมีไข้ป่าชุกชุม ก่อน การจัดตั้งหมู่บ้าน ได้มีผู้นำฝ่ายรามัญ (ไม่ทราบชื่อ) และลาวรวม 2 คน มาหักร้างถางพงอยู่ บริเวณบ้านนายาว (หมู่ที่ 4 ปัจจุบัน) การประกอบอาชีพเป็นไปด้วยความยากลำบาก ต่อมา ประมาณปี พ.ศ.2481-2482 (ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม) ได้มีการสร้างถนนเชื่อมต่อ ระหว่างจังหวัดสระบุรีกับจังหวัดลพบุรีเพื่อเป็นเส้นทางจากกรุงเทพฯถึงลพบุรี และในปี พ.ศ. 2483 ได้เริ่มจัดตั้งหมู่บ้านขึ้น ชาวมอญจากชุมชนมอญบางชันหมากได้อพยพมาตั้งหลักแหล่งตามกันมาเรื่อย ๆ ขณะเดียวกันก็มีชาวลาว (ลาวพวน) จากตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี และคนไทยจาก ที่ต่าง ๆ อพยพบ้านเรือนมาอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน เนื่องจากรัฐบาลในขณะนั้นเปิดโอกาสให้ราษฎร สามารถเข้ามาจับจองที่ดินได้ตามกำลังความสามารถของแต่ละคน ในปัจจุบันประชากรของหมู่บ้าน จึงมีหลายเชื้อชาติอยู่ร่วมกัน สาเหตุที่ชื่อหมู่บ้านว่า "ไทรงสา" เนื่องจากราษฎรที่อยู่หมู่ที่ 3 นี้ มีอาชีพในการทำไร่และประกอบกับมีเชื้อสายมอญ (รามัญ) จึงเรียกว่า "บ้านไทรงสา" มาจนถึงทุกวันนี้

- จำนวนประชากร ปัจจุบันราษฎรของ "บ้านไทรงสา" มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 76 ครัวเรือน (เป็นชาวมอญจำนวน 26 ครัวเรือน) และมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 421 คน (เป็นผู้ ที่มีเชื้อสายมอญจำนวน 113 คน)

- อาชีพ ราษฎรในหมู่บ้าน "ไทรงสา" มีอาชีพหลักคือ การทำไร่ เช่น ปลูกข้าวโพด ข้าวฟ่าง อาชีพรองได้แก่ การค้าขาย (ขายมะพร้าว น้ำหอม) ขายของชำ จักสานกำมะพร้าว และทำสวน

- ศาสนา ชาวมอญบ้านไทรงสาทุกคนล้วนนับถือศาสนาพุทธ วัดที่เป็นศูนย์กลางในการ ประกอบศาสนพิธี คือวัดนายาวที่สังกัดฝ่ายมหานิกายเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันมีเชื้อสายลาวพวน วัดนายาว เป็นวัดที่คนมอญ คนไทย และคนลาว (ลาวพวน) ใช้ทำพิธีร่วมกัน

- โรงเรียน ภายในตำบลมีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้าน นายาว และโรงเรียนระดับมัธยม 1 แห่ง คือ โรงเรียนสุธีรวิทยาซึ่งอยู่ห่างจาก "บ้านไทรงสา"

ไปทางทิศใต้ประมาณ 5 กิโลเมตร

- ความเชื่อและพิธีกรรม ชาวมอญบ้านไร่หงส์ยังคงมีความเชื่อที่สืบทอดจากบรรพบุรุษที่เป็นมอญอยู่ ได้แก่ ห้ามผู้หญิงท้อง (ที่ไม่ใช่คนในตระกูลเดียวกัน) เข้าไปบริเวณในเรือน ห้ามนุ่งผ้าแดง เข้าไปบริเวณในเรือน และเมื่อซื้อทองคำรูปพรรณมาจากร้านขายทองต้องนำไปบอกผีบรรพบุรุษ (ผีประจำตระกูลหรือผีโรง) อธิษฐานถึง ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้ล่วงลับไปแล้วได้รับรู้ก่อนจึงนำมาสวมใส่ได้ ส่วนด้านพิธีกรรมนั้นยังคงมีการกระทำพิธีกรรมในโอกาสต่าง ๆ ตามแบบของมอญโบราณอยู่โดยมีความผูกพันกับถิ่นที่อยู่เดิม คือ ชุมชนมอญบางชั้นหมาก กล่าวคือ เมื่อมีคนมอญเสียชีวิตชันษายในหมู่บ้าน ญาติ ๆ ต้องไปนิมนต์พระจากชุมชนมอญบางชั้นหมากมาทำพิธี โดยมีการสวดภาษามอญด้วย ส่วนบางตระกูลที่ต้นผี (ตอม - กะลัก) อยู่ที่ชุมชนมอญบางชั้นหมาก ผู้ที่อยู่ในตระกูลเดียวกันต้องไปร่วมพิธีกรรมด้วย ถ้าตนเองไม่ไปก็ต้องส่งภรรยาหรือบุตรไปแทน ปัจจุบันตระกูลที่เลี้ยงผีประจำตระกูลที่บ้านไร่หงส์มี 2 ตระกูล คือ ตระกูลปิตติศิลป์ และตระกูลแก่นหอม

- ระบบเครือญาติ ชาวมอญบ้านไร่หงส์ส่วนใหญ่จะมีการนับถือกันเหมือนญาติ ผู้ที่อพยพมาจากชุมชนมอญบางชั้นหมากมีทั้งหมด 12 ตระกูล คือ ตระกูล รัมมัญวงศ์ หนู้อย กรอบเพชร ปิตติศิลป์ มะยมทอง แก่นหอม แดงแล้ว เขาวรีรัตน์ (แยกมาจาก "แดงแล้ว") ซื่อสัตย์ ออกใบควบคุม และเตชะวงศ์ แต่ละตระกูลต่างแต่งงานข้ามตระกูลระหว่างคนมอญด้วยกัน แต่งงานกับคนลาว (พวน) และคนไทยด้วย สรุปแล้ว การแต่งงานของชาวมอญบ้านไร่หงส์ไม่จำกัดอยู่เฉพาะสังคมของคนมอญด้วยกันเท่านั้น แต่มีอิสระเสรีในการเลือกคู่ครอง โดยไม่จำกัดเชื้อชาติแต่อย่างใด

- ภาษา ชาวมอญบ้านไร่หงส์จำนวน 113 คน มีผู้ที่พูดภาษามอญได้จำนวน 51 คน และไม่มีชาวมอญที่สามารถอ่านและเขียนภาษามอญได้

ชาวมอญบ้านโคกสลุด

จากคำบอกเล่าของ ผู้ใหญ่สุเมธ กรานสำราญ (นามสกุลเดิม หมอบอก) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ตำบลมุกจินทร์ อำเภอท่าวุ้ง จังหวัดลพบุรี และผู้สูงอายุหลายท่านเกี่ยวกับความเป็นมาของหมู่บ้าน ได้ความว่า ชาวมอญที่อพยพย้ายถิ่นมาอยู่เป็นกลุ่มในบริเวณหมู่ที่ 6 บ้านโคกสลุด ตำบลมุกจินทร์ อำเภอท่าวุ้ง จังหวัดลพบุรี มีสาเหตุเนื่องจากจำนวนประชากร ของชาวมอญบางชั้นหมากเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ในการทำนาและที่อยู่อาศัยแออัดไม่เพียงพอ เมื่อมีญาติพี่น้องแต่งงานกับชาวบ้านจากบ้านโคกสลุดซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่กว้างขวาง (เป็นบ้านทุ่ง) เหมาะแก่การทำนามาก จึงมีชาวมอญบางชั้นหมากตามญาติพี่น้องไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณหมู่ 6 ในปัจจุบันนอกจากชาวมอญบางชั้นหมากที่อพยพมาแล้ว ยังมีชาวมอญจากที่อื่น ๆ ที่อพยพย้ายถิ่นมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม

ด้วย คือ ชาวมอญจากปทุมธานี อโยธยา และสระบุรี ปัจจุบันมีการแต่งงานนำคนชาติพันธุ์อื่น ๆ เข้าไปอยู่ในหมู่บ้านด้วย โดยมีทั้งคนไทย คนลาว (ลาวพวน) และคนจีน บุคคลภายนอกหมู่บ้าน (ตำบลมูจรินทร์มีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน) ที่อยู่หมู่บ้านอื่น ๆ ภายในตำบล จะเรียกหมู่ที่ 6 ว่า "หม่อมอญ" ซึ่งหมายความว่า เป็นหมู่บ้านที่เป็นที่อยู่อาศัยของชาวมอญนั่นเอง

- จำนวนประชากร ประชากรที่อยู่รวมกันในหมู่ที่ 6 หรือ "หม่อมอญ" มีจำนวนครัวเรือน 89 ครัวเรือน จำนวนประชากร 335 คน ทั้งหมดล้วนมีเชื้อสายมอญ กล่าวคือมีทั้งพ่อและแม่เป็นคนมอญ และมีพ่อหรือแม่เท่านั้นที่เป็นคนมอญ

- อาชีพ ชาวมอญบ้านโคกสลุด มีอาชีพหลักคือ การทำนา ปัจจุบันมีเพียงชาวมอญสูงอายุและช่วงวัยกลางคนเท่านั้นที่ทำนา ส่วนเด็กรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาขึ้นไป ส่วนใหญ่จะทำงานบริษัทที่กรุงเทพฯ

- ศาสนา ชาวมอญบ้านโคกสลุดทุกคนนับถือศาสนาพุทธ โดยไปทำบุญและประกอบพิธีทางศาสนาที่วัดมูจรินทร์ร่วมกับคนไทย ในหมู่บ้านอื่น ๆ วัดมูจรินทร์สังกัดฝ่ายมหายาน เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันเป็นคนไทย

- โรงเรียน เด็กชาวมอญบ้านโคกสลุดเข้าเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนมูจรินทร์ ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาเพียงโรงเรียนเดียวที่รัฐจัดบริการระดับประถมศึกษาให้ โดยเข้าเรียนร่วมกับเด็กไทยในตำบลมูจรินทร์ จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 316 คน มีจำนวนเด็กที่มีเชื้อสายมอญประมาณ 30 คน

- ความเชื่อและพิธีกรรม ชาวมอญบ้านโคกสลุดยังคงมีบางส่วนที่ยังคงสืบทอดความเชื่อสืบทอดจากบรรพบุรุษ โดยมีความเชื่อว่า ห้ามคนแปลกหน้าเข้าไปบริเวณในเรือน และนุ่งผ้าแดงขึ้นบ้านไม่ได้ ความผูกพันกับบรรพบุรุษจากชุมชนมอญบางชั้นหมากยังคงมีอยู่ กล่าวคือ เมื่อมีผู้สูงอายุเสียชีวิตขึ้น จะมีการนิมนต์พระมอญจากชุมชนมอญบางชั้นหมาก มาประกอบพิธีกรรม และมีญาติ ๆ จากบางชั้นหมากมาร่วมงานจำนวนมาก ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงผีบรรพบุรุษนั้น ชาวมอญโคกสลุด ยังถือเป็นเรื่องสำคัญ ภายในหมู่ที่ 6 มีการเลี้ยงผีเพียงตระกูลเดียว คือ "ตระกูลหมอบอก" ส่วนตระกูลอื่น ๆ จะไปร่วมพิธีการเลี้ยงผีที่ชุมชนมอญบางชั้นหมาก

- ระบบเครือญาติ ชาวมอญโคกสลุดที่อยู่ใน "หม่อมอญ" ต่างเป็นญาติพี่น้องกัน คือเป็นทั้งญาติกันโดยทางสายเลือดและเป็นญาติโดยการนับถือกัน ภายในหมู่บ้านมีชาวมอญที่อพยพมาจากชุมชนมอญบางชั้นหมากรวม 5 ตระกูล ได้แก่ตระกูลแดงงาม หมอบอก แจ้งจิตร กรอบเพชร และหยด้อย การแต่งงานไม่จำกัดอยู่เฉพาะคนมอญด้วยกันในหมู่บ้านเท่านั้น แต่มีอิสระในการ

เลือกคู่ครอง โดยมีทั้งที่แต่งงานกับคนมอญด้วยกันในหมู่บ้าน มีบางส่วนที่แต่งงานกับคนมอญบางชั้น
หมาก และมีบางส่วนที่แต่งงานกับคนชาติพันธุ์อื่น ๆ เช่น คนไทย คนจีน และคนลาว (ลาวพวน)

- ภาษา ปัจจุบันชาวมอญโคกสลุดใช้ "ภาษาไทย" ในการสื่อสารส่วนใหญ่ จาก
จำนวนประชากรภายในหมู่บ้าน 335 คน มีเพียงจำนวน 5 คนเท่านั้นที่สามารถพูดภาษามอญได้
ทั้งหมดล้วนมีอายุ 50 ปีขึ้นไป ส่วนผู้ที่มีอายุต่ำกว่านี้จะพูดและฟังได้เป็นอย่างดีเท่าที่นั้น ในหมู่บ้าน
ไม่มีผู้ที่สามารถอ่านและเขียนภาษามอญได้เลย

ชาวมอญบ้านหนองแก้ว

"หนองแก้ว" เป็นชื่อหมู่บ้านของหมู่ที่ 11 ตำบลบางชันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
เป็นหมู่บ้านที่แยกตัวอยู่บริเวณกลางทุ่งนา อยู่ห่างจากชุมชนมอญบางชันหมากประมาณ 15 กิโลเมตร

จากคำบอกเล่าของคุณตาเร็ว โดดสลุด อายุ 77 ปี เป็นชาวมอญที่อาวุโสที่สุดในหมู่บ้าน
คุณตาได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า คุณตาได้อพยพย้ายถิ่นมาอยู่ที่บ้านหนองแก้วตั้งแต่คุณตามีอายุได้ประมาณ
3 ขวบ ในตอนแรกที่ย้ายมาอยู่ใหม่ ๆ นั้น มีเพียงสองครอบครัว คือ ตระกูล "ซุ่มโสด" และ
ตระกูล "โดดสลุด" สาเหตุที่พากันย้ายถิ่นมาเพื่อความสะดวกในการทำงาน เนื่องจากพื้นที่ในการ
ทำนาของตนอยู่บริเวณบ้านหนองแก้ว การเดินทางไป - กลับทุกวันมีความลำบากมาก จึงได้พากัน
ย้ายถิ่นมาปลูกสร้างบ้านอยู่บริเวณใกล้ทุ่งนา หลังจากนั้นก็มีครอบครัวอพยพตามกันมาเรื่อย ๆ ส่วนที่ได้ชื่อ
ว่า "บ้านหนองแก้ว" นั้น คุณตากล่าวว่า เนื่องจากบริเวณหลังหมู่บ้านมีหนองน้ำขนาดใหญ่และน้ำ
ในหนองน้ำนั้นมีลักษณะใสเหมือนแก้ว จึงตั้งชื่อว่า "บ้านหนองแก้ว" ตามลักษณะของหนองน้ำนั้น

- จำนวนประชากร ปัจจุบัน บ้านหนองแก้วมีจำนวนครัวเรือน 65 ครัวเรือน จำนวน
ประชากร 426 คน

- อาชีพ อาชีพหลักของชาวมอญบ้านหนองแก้ว ได้แก่ การทำนา เมื่อว่างจากฤดูทำนา
ชาวมอญบ้านหนองแก้วบางส่วนไปหางานทำที่กรุงเทพฯ (ส่วนใหญ่ทำงานเป็นกรรมกรก่อสร้าง)
และมีชาวมอญบางส่วนเข้าไปทำงานในตัวเมืองลพบุรี โดยเดินทางเข้าไป-เย็นกลับ แต่เมื่อถึง
ช่วงเวลาทำนา ทุกคนจะกลับมาเพื่อทำนาของตน สรุปได้ว่า ชาวมอญบ้านหนองแก้วมีอาชีพหลักใน
การทำนา และเมื่อว่างจากทำนาจะทำงานรับจ้าง หรือกรรมกรก่อสร้าง

- ศาสนา ชาวมอญบ้านหนองแก้วทุกคนล้วนนับถือศาสนาพุทธ วัดที่ใช้เป็นศูนย์กลางใน
การประกอบพิธีกรรม คือวัดหนองแก้ว ซึ่งสังกัดฝ่ายมหายาน เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันเป็นคนไทย
จากที่อื่น และพระภิกษุภายในวัดซึ่งมีประมาณ 6 รูป ต่างก็เป็นคนไทยจากที่อื่นมาอยู่จำพรรษาที่วัด

หนองแก้วทั้งสี่

- โรงเรียน ภายในหมู่บ้านหนองแก้ว มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านหนองแก้ว เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2504 ในปัจจุบันมีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 83 คน

- ความเชื่อและพิธีกรรม ภายในหมู่บ้านหนองแก้วความเชื่อและพิธีกรรมของมอญที่สืบต่อจากบรรพบุรุษกล่าวได้ว่ามีส่วนน้อยมาก ที่ยังคงมีให้เห็นอยู่มีเพียงอย่างเดียวคือ การเลี้ยงผีประจำตระกูล ซึ่งในหมู่บ้านมีการเลี้ยงผีเพียงตระกูลเดียวคือ "ตระกูลหลงชม" นอกนั้นจะร่วมเลี้ยงกับ "ตันผี" ที่ชุมชนมอญบางซ้นหมาก

- ระบบเครือญาติ ชาวมอญบ้านหนองแก้วยังคงมีการนับถือกันเหมือนญาติพอให้เห็นอยู่บ้าง (ไม่ชัดเจนเหมือนสองหมู่บ้านที่กล่าวมา) สาเหตุที่ระบบเครือญาติไม่เห็นขยับเขยื้อนเพราะว่า มีการแต่งงานกับคนไทยกันมาก เด็กรุ่นใหม่จึงไม่ค่อยรู้จักคนแก่แก่ที่เป็นคนมอญ มีเพียงผู้สูงอายุ 4-5 คนเท่านั้น ที่ยังคงมีความรู้สึกในความเป็นมอญ คือรู้สึกว่าเป็นพวกพี่น้องเดียวกันเพราะมีชาติพันธุ์ "มอญ" เหมือนกัน สรุปได้ว่า ระบบเครือญาติของชาวมอญบ้านหนองแก้ว เริ่มเป็นตัวใครตัวมันมากขึ้น เนื่องจากมีการแต่งงานกับคนไทยที่อยู่ใกล้เคียง ภายในหมู่บ้านหนองแก้วมีชาวมอญที่ย้ายถิ่นจากชุมชนมอญบางซ้นหมากจำนวน 6 ตระกูล คือ ตระกูลหลงชม สามสุข ชุ่มไสด โดดสกุล เร่งรัต และหยดย้อย

- ภาษา ภายในหมู่บ้านหนองแก้ว ใช้ "ภาษาไทย" ในการติดต่อสื่อสารเกือบตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น ภายในบ้านของคุณตาจั่ว ก็ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน เนื่องจากมีลูกเขยเป็นคนไทยและหลาน ๆ ก็ฟังภาษามอญไม่รู้เรื่อง คุณตาจะใช้ภาษามอญก็ต่อเมื่อได้เข้าร่วมพิธีเลี้ยงผีบรรพบุรุษที่ชุมชนบางซ้นหมากหรือได้พบกับชาวมอญบางซ้นหมากเท่านั้น คุณตาเคยอ่านภาษามอญได้ แต่ปัจจุบันคุณตาสลึมหมดแล้วเนื่องจากไม่ได้ใช้เป็นเวลานาน คนสูงอายุภายในหมู่บ้านที่สามารถพูดภาษามอญได้มีจำนวน 5 คน ซึ่งทุกคนล้วนมีอายุอยู่ในช่วง 60-80 ปีทุกคน

จากที่กล่าวมา ทำให้เห็นสภาพทั่วไปของหมู่บ้านทั้ง 3 แห่งว่า มีการอพยพย้ายถิ่นไปอยู่ท่ามกลางสังคมของคนไทย ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย เพราะต้องมีการติดต่อกับคนไทยที่อยู่ใกล้เคียงโดยใช้ "ภาษาไทย" ในการสื่อสาร ส่วนในระหว่างชาวมอญด้วยกันนั้นมีเพียงส่วนน้อยที่ยังพูดมอญได้ (ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 70 ปีขึ้นไป) กล่าวคือชาวมอญบ้านไร่หงสา มีจำนวนผู้ที่สามารถพูดภาษามอญได้ 51 คน ชาวมอญบ้านโคกสลุดมีจำนวนผู้ที่สามารถพูดภาษามอญได้ 5 คน เท่ากับชาวมอญบ้านหนองแก้ว ปัจจุบันทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมา

เป็นไทย ได้แก่

- อยู่ท่ามกลางสังคมของคนไทย ทำให้ต้องใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารทั้งในเรื่องส่วนตัวและการประกอบอาชีพ

- เรียนในโรงเรียนที่มีคนไทยเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีเพื่อนเป็นคนไทย ภายในโรงเรียนก็ใช้ภาษาไทยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในหมู่เพื่อน ๆ ก็ต้องใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ทำให้เกิดความเคยชินกับการใช้ภาษาไทย

- ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่วัดร่วมกับคนไทย ทำให้ต้องใช้ภาษาไทยในการสื่อสารพูดคุยและประกอบพิธีกรรม พระสงฆ์ทั้ง 3 วัดสวดมนต์เป็นภาษาไทยและใช้ภาษาไทยในการสนทนากับภรรยาทุกคน

- มีการแต่งงานกับคนไทยที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงตลอดจนคนไทยจากสถานที่อื่น ทำให้ต้องใช้ภาษาไทยในการสนทนากับสามีหรือภรรยาที่เป็นคนไทย เมื่อมีบุตร-ธิดาก็ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารภายในครอบครัว จากการพูดคุยกับเด็ก ๆ ที่มีอายุ 9-12 ปี ทั้งสามหมู่บ้าน พบว่าไม่สามารถพูดภาษามอญได้เลย และมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนไทย เพราะมีพ่อหรือแม่เป็นคนไทย ใช้ภาษาไทยในการสนทนา กอรบกับคุ้นเคยกับสภาพของสังคมไทยตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเติบโต จึงทำให้มีความรู้สึกเป็นคนไทย

สรุปได้ว่า "การตั้งถิ่นฐานและการอพยพย้ายถิ่น" มีส่วนทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยเร็วขึ้น เนื่องจากคนมอญเหล่านั้นต้องดำเนินชีวิตแบบเดียวกับคนไทยที่ตนได้ออกไปอยู่ร่วมจึงทำให้ภาษา ทัศนคติ ตลอดจนค่านิยมในการดำเนินชีวิตกลายเป็นไทยอย่างเห็นได้ชัดตามที่กล่าวมาแล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การศึกษา (Education)

จากการศึกษาของนักวิชาการหลายท่าน พบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนขึ้นได้ ตัวอย่างเช่น จากการศึกษาของ อมรา พงศ์วิชัย (1976) และบุญสนอง บุญโนทยาน (1971) ในกรณีของชาวมอญบางชั้นหมาก ก็พบว่า "การศึกษา" เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญเข้ากับสังคมไทย ได้อย่างรวดเร็ว

ชุมชนมอญบางชั้นหมาก มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 2 แห่ง คือ โรงเรียนวัดโพธิ์ระหัด และโรงเรียนวัดอัมพวัน โรงเรียนวัดโพธิ์ระหัดเป็นโรงเรียนแรกที่ตั้งขึ้นในชุมชน ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ในบริเวณวัดโพธิ์ระหัด ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2467 ปัจจุบัน (พ.ศ. 2534) เปิดสอนตั้งแต่ชั้นเด็กเล็กจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนครู 17 คน ครูทั้งหมดมีภูมิลำเนาอยู่นอกชุมชน (ไม่มีครูเป็นคนมอญเลย) มีชั้นเรียนทั้งหมด 9 ชั้นเรียน จำนวนนักเรียน 239 คน เป็นชาย 116 คน หญิง 123 คน เขตบริการของโรงเรียนคือ หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 7 แต่ในความเป็นจริงมีเด็กจากหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 9 มาเข้าเรียนด้วย จากการพูดคุยกับผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ทำให้ทราบว่าในบรรดานักเรียนทั้งหมดร้อยละ 70 เป็นเด็กที่มีเชื้อสายมอญ (มีพ่อหรือแม่เป็นมอญ) ส่วนอีกร้อยละ 30 เป็นเด็กไทยจากหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 9 โรงเรียนประถมศึกษาอีกแห่งหนึ่งที่อยู่ในชุมชนคือ โรงเรียนวัดอัมพวัน ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บริเวณวัดอัมพวัน เป็นโรงเรียนที่ชายสาขาก่อจากโรงเรียนวัดโพธิ์ระหัดเนื่องจากมีจำนวนนักเรียนมาก โรงเรียนวัดอัมพวันก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2482 ในครั้งแรกมีนักเรียนเพียง 98 คน ปัจจุบัน (พ.ศ. 2534) เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนครู 14 คน มีครูเพียงคนเดียวเท่านั้นที่เป็นคนมอญ และมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนคือ อาจารย์กิตติ กรอบเพชร นอกนั้นเป็นครูจากภายนอกชุมชน มีชั้นเรียนทั้งหมด 9 ชั้นเรียน จำนวนนักเรียน 267 คน เป็นชาย 129 คน หญิง 138 คน เขตบริการของโรงเรียนคือ หมู่ที่ 1, 2, 6, 9 และ 12

ก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติการศึกษาขึ้นในปี พ.ศ. 2464 การศึกษาของชาวมอญบางชั้นหมากก็เหมือนกับการศึกษาของเด็กไทยทั่วไป กล่าวคือ ผู้ปกครองหรือพ่อแม่จะส่งบุตรชายเข้าศึกษากับพระที่วัด ส่วนเด็กผู้หญิงจะเรียนรู้การดำเนินชีวิต วิชาการบ้านการเรือน ตลอดจนช่วยพ่อแม่เลี้ยงคูน้อง ๆ อยู่ที่บ้าน เด็กผู้ชายที่ได้รับการศึกษาจากพระก็สามารถอ่านหนังสือและตำราภาษามอญที่มีอยู่ตามบ้านได้ เช่น หนังสือตำราต่าง ๆ หนังสือธรรมะ (บันทึกไว้ในใบลาน) ตลอดจนตำราที่เกี่ยวกับประเพณีในชีวิตประจำวัน เช่น ตำราการปลูกบ้าน การทำศพ และการ

ตัดจุก เป็นต้น ดังนั้นชาวมอญจึงถือว่าผู้ชายเป็นผู้ที่มีความรู้สูง และเป็นผู้ที่มีอำนาจในครอบครัว จะเห็นได้ว่า ในอดีตชาวมอญบางชั้นชนมักใช้ภาษามอญในการสื่อสารเพียงภาษาเดียวเท่านั้น และผู้ชายมีโอกาสดำเนินการศึกษาเล่าเรียนมากกว่าผู้หญิง

ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติการประถมศึกษาชั้นในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2464) เพื่อให้เด็กชายหญิงที่มีสัญชาติไทยทุกคนได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษาอย่างทั่วถึง และในปี พ.ศ. 2467 ได้มีการตั้งโรงเรียนวัดโพธิ์ระหัดขึ้นเป็นแห่งแรกในชุมชน (อยู่ในบริเวณวัดโพธิ์ระหัด) แทนโรงเรียนวัดซึ่งเคยสอนกันมาอย่างไม่มีหลักสูตรและกฎเกณฑ์ โรงเรียนที่ตั้งขึ้นรับนโยบายและหลักการไปจากส่วนกลางคือรัฐบาล การใช้แบบเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเป็นไปตามหลักสูตรที่รัฐบาลกำหนดขึ้น การมีโรงเรียนชั้นในชุมชนเช่นนี้ นับว่ามีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวมอญเป็นอย่างมาก กล่าวคือ เด็กผู้หญิงสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนได้เช่นเดียวกับเด็กผู้ชายซึ่งก่อนหน้านี้ไม่เคยปรากฏ และอีกประการหนึ่ง เด็กทุกคนที่เข้าเรียนในโรงเรียนได้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาแรก และภาษามอญเป็นภาษารองที่ใช้ในหมู่บ้านและครอบครัว เมื่อจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาแล้ว ส่วนใหญ่จึงสามารถพูด อ่าน และเขียนภาษาไทยได้ เห็นได้จากการที่ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์พูดคุยกับชาวบ้าน พบว่า ชาวบ้านทุกคนสามารถพูดภาษาไทยได้

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์ พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดโพธิ์ระหัด และจากการพูดคุยกับคณะครูทำให้ทราบว่า การที่มีอาณาเขตด้านทิศตะวันตกติดต่อกับหมู่ที่ 4 ซึ่งเป็นหมู่บ้านของคนไทย ทำให้มีเด็กไทยจำนวนร้อยละ 30 เข้ามาเรียนในโรงเรียนด้วยเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหามากเนื่องจากเด็กชาวมอญปรับสภาพเข้ากับภาษาไทยที่ใช้สอนภายในโรงเรียนไม่ได้ เด็กบางคนแสดงกิริยาก้าวร้าว หนีโรงเรียน และมีการแบ่งกลุ่มกันระหว่างเด็กมอญกับเด็กไทย เมื่ออยู่ในช่วงพักกลางวันหรือมีเวลาว่างเด็กชาวมอญก็จะจับกลุ่มกันพูดคุยภาษามอญ ส่วนเด็กไทยก็จะจับกลุ่มพูดคุยภาษาไทย แต่ในปัจจุบันเด็ก ๆ ชาวมอญสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น ทั้งในเรื่องภาษาที่ใช้ภาษาไทยในการสนทนาในการพูดคุยเหมือนเด็กไทยทั่ว ๆ ไป และมีการยอมรับการคบเพื่อนซึ่งเป็นคนไทยเท่าเทียมกับเด็กชาวมอญด้วยกัน จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอยู่ช่วงเวลาหนึ่งพบว่า ไม่มีความแตกต่างให้เห็นระหว่างเด็กมอญกับเด็กไทย เพราะทุกคนพูดภาษาไทยได้ชัดเจนและมีรูปร่างหน้าตาคล้ายคลึงกัน ช่วงเวลาที่อยู่ในโรงเรียนจะใช้ภาษาไทยในการพูดคุยตลอดเวลา จากคำบอกเล่าของเด็ก ๆ ทำให้ทราบว่า เมื่อเวลาเลิกเรียน ถ้าเด็ก ๆ ได้รวมกลุ่มเล่นกันก็จะใช้

ภาษาไทยในการสนทนาเหมือนกับที่อยู่ในโรงเรียน

ในด้านเหตุผลที่เด็กมอญเหล่านั้นเลือกใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ผู้วิจัยได้พูดคุยกับเด็กนักเรียนจำนวน 10 คน ที่มีเชื้อสายมอญ (หมายถึงมีทั้งพ่อและแม่เป็นคนมอญ และมีบางคนที่มเฉพาะพ่อหรือแม่เท่านั้นที่เป็นคนมอญ) พบว่า เด็กเหล่านั้นชอบใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษามอญ โดยให้เหตุผลว่า

- ภาษาไทยพูดง่าย
- ภาษาไทยฟังง่าย
- ภาษาไทย เข้าใจง่ายและสื่อสารง่าย
- ภาษาไทย เป็นภาษาประจำชาติ
- เป็นคน ไทยก็ต้องพูดภาษาไทย
- สะดวกในการเรียนในโรงเรียน

และจากการพูดคุยกับผู้ปกครองของเด็กบางท่าน ทำให้ทราบว่า มีพ่อแม่บางคนที่ต้องการให้บุตรหลานของตนพูดภาษาไทยได้ โดยที่พ่อแม่ยอมพูดภาษาไทยตลอดเวลา (ทั้ง ๆ ที่เป็นคนมอญ) เพราะต้องการให้เด็กเคยชินกับภาษาไทย เมื่อถึงเวลาเข้าโรงเรียนจะได้ไม่มีปัญหาในการปรับตัวเรื่องภาษาเหมือนที่พ่อแม่เหล่านั้นเคยประสบมาในอดีต จากคำบอกเล่าของครูผู้ใช้ชีวิตสอนหนังสืออยู่ในโรงเรียนวัดโพธิ์ระหัดเป็นเวลา 20 ปี ท่านได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า เมื่อตอนที่ท่านมาสอนอยู่ในโรงเรียนระยะแรก ๆ นั้น เด็กนักเรียนชาวมอญมีปัญหาในเรื่องการเรียนมาก เนื่องจากฟังภาษาไทยไม่เข้าใจ ประกอบกับครูทั้งหมดเป็นคนไทยจึงไม่สามารถพูดภาษามอญกับเด็กได้ เด็กที่มีปัญหาเหล่านั้นจึงกลายเป็นเด็กเกเร และไม่สนใจการเรียนเพราะเรียนไม่รู้เรื่อง เด็กเหล่านั้นส่วนใหญ่จึงเรียนไม่จบการศึกษาภาคบังคับ จากประสบการณ์ดังกล่าว เมื่อตนเองมีบุตรจึงไม่ต้องการให้บุตรของตนต้องประสบกับปัญหาเหมือนกับตนเองเคยประสบมา ดังนั้นในการดำรงชีวิตภายในบ้านจึงใช้ภาษาไทยในการสื่อสารตลอดเวลา เพื่อเป็นการวางพื้นฐานให้กับลูก ๆ ได้เคยชินกับภาษาไทย และเมื่อถึงเกณฑ์เข้าเรียนก็จะไม่มีปัญหาในเรื่องภาษา

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า "การศึกษา" เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย เพราะเมื่อเด็กมอญได้รับการศึกษาระบบเดียวกับเด็กไทยย่อมทำให้ระบบความคิดเดิมที่ถ่ายทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ คือการใช้ภาษามอญในการติดต่อสื่อสารเพียงภาษาเดียวกลับมามีภาษาไทยอีกภาษาหนึ่งด้วย และนับวันจะค่อย ๆ เปลี่ยนมาใช้ภาษาไทยกันมากขึ้น เหมือนกับคำพูดของครูท่านหนึ่งได้ออกกับผู้วิจัยว่า "ชาวมอญที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี เมื่อมีลูก

ลูกของเขาเหล่านั้น มีแนวโน้มจะพูดภาษาไทยไม่ได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมตลอดจนสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม"

นับว่า "การศึกษา" เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในการทำให้ชาวมอญเปลี่ยนมายอมรับการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันมากกว่าเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผ่านการศึกษาในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรระบบเดียวกันทั่วประเทศ ย่อมมีการปลูกฝังความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนภาษาไทยจนสามารถสื่อสารกันได้อยู่เรื่อง ดังนั้นผู้ที่เรียนจบระดับการศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาย่อมผ่านกระบวนการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยบ้างไม่มากนัก ซึ่งผลด้านนโยบายของรัฐปรากฏออกมาให้เห็นเด่นชัดในรูปของ "ภาษา" ซึ่งชาวมอญมีความสามารถในการใช้ "ภาษาไทย" ในการติดต่อสื่อสารได้ตพอ ๆ กับ "ภาษามอญ"

จากการศึกษาพบว่า ชาวมอญหมู่ที่ 3 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา และระดับปริญญาตรี ตามลำดับ (ดูตารางที่ 4 ประกอบ)

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละของระดับการศึกษาของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ระดับการศึกษา	เพศ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ประถมศึกษา		74	94	168	84.42
มัธยมศึกษาตอนต้น- มัธยมศึกษาตอนปลาย		18	6	24	12.06
อนุปริญญา-ปริญญาตรี		5	2	7	3.52
รวม		97	102	199	100.00

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ชาวมอญยังคงนิยมให้บุตรชาย ได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับที่สูงกว่าประถมศึกษา มากกว่าบุตรหญิง จากการสอบถามเหตุผลสรุปได้ว่าเป็นเพราะผู้ชายชาวมอญ

เป็นผู้สืบทอด ส่วนลูกสาวเมื่อแต่งงานต้องเปลี่ยนไปใช้นามสกุลของสามี และถ้าได้สามีไทย ก็ไม่มีการนับถือ "ผี" ดังนั้นจึงให้โอกาสบุตรชายมากกว่าบุตรสาว อีกสาเหตุหนึ่ง คือ ความขาดแคลนเงินทุนในการศึกษาเล่าเรียนของบุตร เนื่องจากส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง และทำนา จึงไม่สามารถส่งให้บุตรทุกคนได้เล่าเรียนในระดับสูงได้ เมื่อสอบถามถึงระดับการศึกษาที่ต้องการให้บุตร-หลานได้รับ ก็ได้รับคำตอบว่าต้องการให้มีการศึกษาถึงระดับปริญญาตรี และประกอบอาชีพรับราชการเพราะเป็นงานที่มั่นคงและมีเกียรติ

จากการศึกษายังพบอีกว่า "การศึกษา" มีส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวมอญจากที่เคยอยู่แต่ในกลุ่มสังคมชาวมอญด้วยกัน ให้ต้องมีส่วนสัมพันธ์กับคนไทยมากขึ้น กล่าวคือ การศึกษามีความสำคัญต่อการเลือกประกอบอาชีพของชาวมอญปัจจุบันด้วย เพราะแต่เดิมผู้ชายชาวมอญเรียนภาษามอญกับพระสงฆ์ที่วัด ส่วนผู้หญิงมอญก็จะช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เมื่อโตขึ้นถึงช่วงอายุที่จะมีเหย้ามีเรือนก็แต่งงานกับชาวมอญในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ (ดูรายละเอียดในเรื่องประวัติหมู่บ้านหน้า 25) และประกอบอาชีพทำนาทำอริอุอยู่ในหมู่บ้าน ต่อมา เมื่อการศึกษาเข้ามาสู่ชุมชน ทำให้เด็กหญิงชายชาวมอญ ได้มีโอกาสเรียนหนังสือในระดับประถมศึกษาเท่าเทียมกัน และการที่ได้รับการศึกษาที่หลักสูตรจากรัฐบาลไทยโดยตรงเช่นนี้ ย่อมทำให้เกิดการยอมรับทัศนคติ และค่านิยมของคนไทย เห็นได้ชัดในเรื่องที่มีความต้องการให้บุตร-หลานมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี และประกอบอาชีพรับราชการซึ่งเป็นค่านิยมของคนไทย เพราะผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูง ย่อมมีโอกาสทำงานที่มีเกียรติและสังคมยอมรับ

จากการศึกษาพบว่าระดับการศึกษามีส่วนทำให้ชาวมอญประกอบอาชีพต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มักประกอบอาชีพทำนา, ทำอริอุ, ค้าขาย และกรรมกร ใช้แรงงานรับจ้างทั่วไป อาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน ส่วนผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา-ปริญญาตรี ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพที่มีเกียรติและไม่ต้องใช้แรงงาน ได้แก่ อาชีพรับราชการ และทำงานบริษัท ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับคนไทย (ดูรายละเอียดเรื่อง "การประกอบอาชีพ" ที่จะกล่าวถึงต่อจากนี้) การที่ต้องไปทำงานร่วมกับคนไทยเป็นระยะเวลาสั้น ๆ ย่อมนำไปสู่การผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และอาจเป็นไปได้โดยไม่รู้ตัว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ผู้ที่ทำงานร่วมกับคนไทยมีโอกาสที่จะแต่งงานกับคนไทยมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ชาวมอญหมู่ที่ 3 ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและประกอบอาชีพรับราชการ มีจำนวน 6 คน มีผู้ที่แต่งงานกับคนไทยจำนวน 3 คน และเป็นโสดจำนวน 3 คน ปรากฏว่าไม่มีผู้ที่แต่งงานกับคนมอญเลย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า "การศึกษา" เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย เพราะเมื่อผ่านการศึกษาระดับประถมศึกษา ย่อมทำให้ชาวมอญสามารถพูด อ่าน และเขียนภาษาไทยเพิ่มขึ้นอีกภาษาหนึ่งนอกเหนือจากภาษามอญ เมื่อได้รับการศึกษาซึ่งเป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ ระบบคิดของชาวมอญจึงค่อย ๆ ยอมรับความเป็นไทยมากขึ้น จะเห็นได้จากแนวโน้มที่ต้องการให้ลูกหลานมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งต้องไปอยู่ร่วมสังคมกับคนไทยแทนการอยู่แต่ในชุมชนเหมือนแต่เคยเป็นมาในอดีต มีความต้องการให้บุตรหลานที่ศึกษาในระดับสูงเหล่านั้นทำงานราชการเช่นเดียวกับคนไทย เพราะเป็นงานที่สังคมทั่วไปยอมรับ และเป็น การเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้นแทนอาชีพการทำนา ทำอริฐ เช่นที่บรรพบุรุษในอดีตได้ปฏิบัติ สืบต่อกันมา นับว่า "การศึกษา" มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนระบบคิดของชาวมอญให้ยอมรับความเป็นไทยมากขึ้น

อาชีพ (Occupation)

"อาชีพ" ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาในฐานะเป็นตัวแปรเพื่อพิจารณา เรื่องการผสมกลมกลืนของชาวมอญเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย หมายถึง "อาชีพที่เกี่ยวข้องกับคนไทย ได้แก่ อาชีพรับจ้าง รับราชการ และค้าขาย เพราะอาชีพเหล่านี้ทำให้ชาวมอญทั้งชายและหญิงต้องออกจากชุมชนไปอยู่ร่วมกับคนไทยซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ เมื่อทำงานดังกล่าวอยู่เป็นประจำย่อมก่อให้เกิด "การกระทำระหว่างกันทางสังคม" (Social Interaction) อันเป็นกระบวนการทางสังคมที่ประกอบด้วย การกระทำเสนอและสนองกันของบุคคลและของกลุ่ม รูปแบบหลักของการกระทำระหว่างกันทางสังคม ได้แก่ การดำเนินกันและการร่วมมือกัน" (พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย, 2532) เมื่อต้องทำงานร่วมกันนาน ๆ เข้าก็ย่อมเกิดความรู้สึกเป็นสมาชิกของสังคมสองสังคม คือสังคมของชาวมอญในชุมชนและสังคมที่ตนเองทำงานอยู่คือสังคมไทย กระบวนการการผสมกลมกลืนจะเริ่มจากการยอมรับค่านิยมและวัฒนธรรมของคนไทยที่ทำงานร่วมกันมาประเพณีปฏิบัติ เช่น ภาษานุด อาหารการกิน มารยาททางสังคม และระเบียบข้อบังคับของสถานที่ทำงานที่ทุกคนต้องประเพณีปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน ปัจจัยดังกล่าวย่อมทำให้มีโอกาสยอมรับซึ่งกันและกัน การถูกเหยียดหยามจะมีน้อยลง และความแตกต่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ก็จะมีน้อยลงด้วย เพราะเมื่อต้องทำงานร่วมกัน ต่างก็ต้องยอมรับกฎข้อบังคับ ระเบียบ และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตามที่สถานที่ทำงานที่ตนเองสังกัดอยู่กำหนดขึ้น

จากการศึกษาเรื่อง "อาชีพ" ของชาวมอญหมู่ที่ 3 ทั้ง 199 คน พบว่า อาชีพที่ชาวมอญทำส่วนใหญ่คือ รับจ้าง รองลงมาคือ ทำนา รับราชการ ทำอัฐ และค้าขาย นอกจากนี้ยังมีชาวมอญอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ทำงานเนื่องจากมีอายุมาก (โดยมีบุตรคอยเลี้ยงดู) แม่บ้าน และหนุ่มสาวที่ไม่มื้งานทำ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. อาชีพรับจ้าง อาชีพรับจ้างในที่นี้หมายถึงอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน ไม่มีเงินเดือนประจำและไม่มั่นคง ได้แก่ กรรมกรผู้ใช้แรงงานรับจ้างทั่วไป พนักงานบริษัท และช่างต่าง ๆ ชาวมอญหมู่ที่ 3 ที่ประกอบอาชีพรับจ้างมีจำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 41.71 ของจำนวนชาวมอญทั้งหมด เป็นชาย 40 คน เป็นหญิง 43 คน ผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างส่วนใหญ่ทำงานเป็นกรรมกรผู้ใช้แรงงานรับจ้างทั่วไป รองลงมาคือ พนักงานบริษัทและช่างต่าง ๆ ตามลำดับ (ดูตารางที่ 5 ประกอบ)

ตารางที่ 5 แสดงร้อยละของผู้ประกอบอาชีพรับจ้างของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

อาชีพ	เพศ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
กรรมกรผู้ใช้แรงงานรับจ้างทั่วไป		28	35	63	75.91
พนักงานบริษัท		6	5	11	13.25
ช่างต่าง ๆ		6	3	9	10.84
รวม		40	43	83	100.00

การที่ชาวมอญหมู่ที่ 3 ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง แสดงให้เห็นถึงการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยในด้านค่านิยมของการประกอบอาชีพ กล่าวคือ แต่เดิมชาวมอญบางขันหมากมีอาชีพหลักคือการทำนาและทำอัฐ ต่อมาเมื่อสภาพแวดล้อมและสภาพทางสังคมเปลี่ยนไป ชุมชนมอญจึงกลายเป็นชุมชนเปิดและมีการติดต่อกับสังคมไทยภายนอกมากขึ้น ในเรื่องของการประกอบอาชีพก็เช่นกัน

ชาวมอญรุ่นปัจจุบันเปลี่ยนไปเลือกประกอบอาชีพหลากหลายมากขึ้นนอกเหนือจากการทำนา เช่นเดียวกับคนไทยทั่ว ๆ ไป

จากการศึกษายังพบอีกว่า มีชาวมอญที่ประกอบอาชีพรับจ้างบางส่วนออกไปทำงานร่วมกับคนไทยภายนอกชุมชน คือมีจำนวน 33 คน ชาวมอญจำนวนนี้กลายเป็นไทยเร็วกว่าชาวมอญที่ทำงานรับจ้างอยู่ในหมู่บ้าน เนื่องจากต้องไปติดต่อสัมพันธ์กับคนไทยที่เป็นนายจ้างและเพื่อนร่วมงาน จากการที่ผู้วิจัยได้สนทนากับคุณมานิช พงศิริ หนึ่งในบรรดาผู้ประกอบอาชีพรับจ้างและออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน คุณมานิชทำงานรับจ้างในร้านเฟอร์นิเจอร์ในตัวเมืองลพบุรี ทุก ๆ เช้าคุณมานิชและภรรยาจะออกจากบ้านเพื่อไปทำงาน ตลอดทั้งวันต้องทำงานร่วมกับคนไทย มีการช่วยเหลือกันทั้งในด้านการงานและส่วนตัว มีการยอมรับซึ่งกันและกัน โดยไม่มีอคติในเรื่องชาติพันธุ์ว่าผู้ใดเป็นมอญหรือไทย และทุกวันนี้คุณมานิชมีเพื่อนที่เป็นคนไทยมากกว่าคนมอญ เพราะในการดำรงชีวิตส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่กับคนไทยมากกว่าคนมอญ และเมื่อกลับถึงบ้านในตอนเย็น (ถึงบ้านประมาณ 5 โมงเย็นทุกวัน) ก็ต้องทำอาหารและพักผ่อนอยู่ภายในครอบครัว เนื่องจากทำงานเหนื่อยมาตลอดวัน การที่ได้ออกไปทำงานร่วมกับคนไทยเช่นนี้ ทำให้คุณมานิชมีภรรยาเป็นคนไทยซึ่งทำงานอยู่ร่วมกัน จะเห็นได้ว่าชาวมอญที่ออกไปทำงานร่วมกับคนไทยภายนอกชุมชนนี้มีโอกาสแต่งงานกับคนไทยมาก ตัวอย่างเช่น ผู้ที่ทำงานพนักงานบริษัทจำนวน 11 คนนั้น มีผู้ที่แต่งงานกับคนไทยจำนวน 5 เป็นโสด 6 คน ยังไม่มีผู้ใดแต่งงานกับชาวมอญด้วยกันเลย

ส่วนชาวมอญที่มีอาชีพรับจ้างอยู่ในหมู่บ้านนั้นก็มีการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยด้วยเช่นกัน แต่ระดับของการกลืนกลายอาจจะน้อยกว่าผู้ที่ออกไปทำงานร่วมกับคนไทย เนื่องจากทำงานอยู่ภายในสังคมของชาวมอญด้วยกัน อย่างไรก็ตาม ชาวมอญที่อยู่ในหมู่บ้านทุกคนต่างก็ผ่านกระบวนการผสมกลมกลืนในเรื่องระบบคิดเกี่ยวกับการศึกษา (กล่าวแล้วในเรื่องการศึกษา) ซึ่งมีผลทำให้ชาวมอญสามารถใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารได้ดีพอ ๆ กับภาษามอญ และทัศนคติในการเลือกคู่ครองก็ขึ้นอยู่กับความรักความเข้าใจ โดยไม่มีอุปสรรคเรื่องชาติพันธุ์แต่อย่างใด จากการที่ผู้วิจัยได้สนทนากับคุณป้าสาคร ชื่นบานเย็น และลูกสาวผู้มีอาชีพรับจ้างอยู่ภายในหมู่บ้าน ได้ความว่า ทุก ๆ เช้าคุณป้าและลูกสาวต้องไปทำงานรับจ้างพิมพ์อักษรและตกแต่งอักษที่โรงอักษของคุณสมพร เตชะทันหมาก ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กับสถานีอนามัย และใช้เวลาทั้งวันในการทำงาน พร้อมกับนำหลานเล็ก ๆ 2 คนมาเลี้ยงด้วย (หลานอีก 1 คนไปโรงเรียน) คุณป้าเล่าว่า หลานทั้งสามคนมีพ่อเป็นคนไทยและเสียชีวิตแล้ว ปัจจุบันหลานทั้งสามคนพูดภาษามอญไม่ได้

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ชาวมอญหมู่ที่ 3 ที่ประกอบอาชีพรับจ้างซึ่งออกไปทำงานร่วมกับคนไทยภายนอกชุมชนและทำงานอยู่ภายในหมู่บ้านมีแนวโน้มกลายเป็นไทยมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากสังคมของชาวมอญปัจจุบันเป็นสังคมเปิด คือมีการสัมพันธ์ติดต่อกับคนไทยตลอดเวลา จึงเป็นสาเหตุให้ระดับของการกลายเป็นไทยสูงขึ้นดังที่กล่าวแล้ว

2. อาชีพทำนา อาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักของชาวมอญในอดีต แต่ปัจจุบันสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป กล่าวคือ มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น และชาวมอญรุ่นใหม่มีการศึกษาสูงขึ้น ปัจจัยดังกล่าวทำให้ชาวมอญเปลี่ยนไปประกอบอาชีพด้านอื่นหลากหลายมากขึ้น จากการศึกษาพบว่า ชาวมอญหมู่ที่ 3 ที่ประกอบอาชีพทำนามีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 18.09 ของชาวมอญทั้งหมด เป็นชาย 20 คน เป็นหญิง 16 คน

จากการได้สัมภาษณ์พูดคุยกับชาวมอญหมู่ที่ 3 ที่ประกอบอาชีพทำนา พบว่า เกือบทั้งหมดต้องการให้บุตรหลานของตนประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่การทำนา โดยให้เหตุผลว่า

- การทำนาเป็นงานที่หนักและลำบาก
- ตนเองทำนาลำบากมากจึงไม่อยากให้ลูกลำบากเหมือนตนเอง
- การทำนาปัจจุบันมีรายได้ไม่คุ้มค่าเหนื่อย
- มีลูกหลายคน จำนวนที่นาไม่พอให้ทำนา
- ยังทำนายังเป็นหนี้มากขึ้น
- ต้องการให้ลูกทำงานสบาย
- ต้องการให้ลูกทำงานมีเกียรติ เช่น เป็นทหาร เป็นครู

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ทำให้ชาวมอญบางครอบครัวสนับสนุนให้บุตรของตนเองประกอบอาชีพอย่างอื่นที่ไม่ใช่อาชีพทำนา เช่น ครอบครัวของนายคา และนางสง่า ออกแมน อยู่บ้านเลขที่ 7 มีบุตรจำนวน 3 คน คือ

1. นางสาวเสาวภา ออกแมน อายุ 24 ปี (โสด) จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำงานโรงงานทอผ้าที่กรุงเทพฯ
2. นางสาวลัดดา ออกแมน อายุ 23 ปี (โสด) จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำงานโรงงานทอผ้าที่กรุงเทพฯ
3. นายเมติน ออกแมน อายุ 22 ปี (โสด) จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำงานเกี่ยวกับช่างยนต์ที่กรุงเทพฯ

ปัจจุบันนายคาและนางสง่า (ซึ่งมีอายุ 53 ปี และ 50 ปี) ไม่ต้องลำบากในการทำงานอีกแล้ว เพราะลูก ๆ ทั้ง 3 คน ส่งเงินให้เป็นประจำทุกเดือน นาทีก่อนนั้นก็ให้ญาติพี่น้องทำแบ่งครึ่งจากการพูดคุยกับสองสามีภรรยาทำให้ทราบว่า รายได้ของลูก ๆ ทั้ง 3 คน ดีกว่าการทำงานมาก เพราะเป็นรายได้ประจำทุกเดือน และการทำงานก็ไม่เหนื่อยเท่ากับการทำงานซึ่งบางปีก็ขาดทุน ซึ่งก่อให้เกิดหนี้สินตามมา

3. อาชีพรับราชการ จากการสัมภาษณ์ชาวมอญหมู่ที่ 3 พบว่า ทุกคนต้องการให้บุตรหลานของตนประกอบอาชีพรับราชการ หนึ่งในจำนวนนั้นกล่าวว่า อาชีพรับราชการเป็นอาชีพที่มีเกียรติและมั่นคง ปัจจุบันมีชาวมอญหมู่ที่ 3 ประกอบอาชีพรับราชการจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.06 ของชาวมอญทั้งหมด อาชีพรับราชการที่ทำส่วนใหญ่ ได้แก่ พนักงานประจำสถานีราชการต่าง ๆ รองลงมาคือ ทหาร ครู และพนักงานป่าไม้ (ดูตารางที่ 6 ประกอบ)

ตารางที่ 6 แสดงร้อยละของจำนวนผู้มีอาชีพรับราชการของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางชันหมาก อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี

อาชีพ	เพศ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
พนักงานประจำสถานีราชการต่าง ๆ		10	2	12	54.55
ทหาร		6	-	6	27.27
ครู		1	1	2	9.09
พนักงานป่าไม้		2	-	2	9.09
รวม		19	3	22	100.00

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เป็นเพศชายทำงานรับราชการมากกว่าเพศหญิงซึ่งเป็นผลมาจากค่านิยมของชาวมอญที่ส่งบุตรชายเรียนต่อในระดับสูงมากกว่าบุตรสาว เนื่องจากบุตรชายเป็นผู้สืบตระกูล และอีกสาเหตุหนึ่งคือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากขาดแคลนเงินทุนในการศึกษาเล่าเรียนของบุตร เพราะส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างและทำนาจึงไม่สามารถส่งให้บุตรทุกคนได้เล่าเรียนในระดับสูงได้ทุกคน

ชาวมอญผู้ประกอบอาชีพรับราชการทั้ง 22 คน ต้องออกไปทำงานร่วมกับคนไทยโดยเข้าไป-เย็นกลับ ส่วนใหญ่ทำงานที่ในตัวเมืองลพบุรี ที่เหลือทำงานในจังหวัดใกล้เคียง คือ จังหวัดสิงห์บุรีและสระบุรี ผู้ประกอบอาชีพรับราชการต้องทำงานร่วมกับคนไทย และปฏิบัติตามค่านิยมของคนไทย ทั้งในด้านกฎระเบียบของสถานที่ทำงานและค่านิยมในการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งต้องใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารตลอดทั้งวัน จากการสนทนากับคุณบุญยืน พุกชัยหมาก ซึ่งเป็นพนักงานประจำสถานีรถไฟลพบุรี คุณบุญยืนได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของตนเองว่า ในตอนเช้าเวลาประมาณ 7.30 น. คุณบุญยืนต้องออกจากบ้านเพื่อไปทำงานพร้อมกับบุตรชายทั้งสองซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับอนุปริญญา ตลอดทั้งวันต้องทำงานร่วมกับคนไทยซึ่งเป็นพนักงานด้วยกัน คุณบุญยืนกล่าวว่า ทุกคนมีความรู้สึกยอมรับคุณบุญยืนเท่ากับคนไทยคนอื่น ๆ ไม่มีอคติและข้อรังเกียจใด ๆ ทั้งสิ้น คุณบุญยืนเองก็มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นหมู่พวกเดียวกันกับเพื่อนในสถานที่ทำงาน คือรู้สึกว่าเป็นเหมือนคนไทยคนหนึ่ง ปัจจุบันคุณบุญยืนมีเพื่อนที่เป็นคนไทยมากกว่าคนมอญ และมีภรรยาเป็นคนไทยด้วย และจากการพูดคุยกับคุณชัยวัฒน์ งามัญวงศ์ ซึ่งเป็นทหารอยู่ที่กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 723 จังหวัดลพบุรี ทุก ๆ เข้าคุณชัยวัฒน์ต้องออกจากบ้านไปทำงานประมาณ 7.30 น. ทุกวัน คุณชัยวัฒน์เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและขยันทำงาน จึงเป็นที่รักใคร่ของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ในสถานที่ทำงาน ทุกคนปฏิบัติต่อกันเท่าเทียมกันหมด ไม่มีอคติในเรื่องชาติพันธุ์ คุณชัยวัฒน์กล่าวว่า เมื่ออยู่ในสถานที่ทำงานและปฏิบัติหน้าที่เหมือนทหารคนอื่น ๆ ก็มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นคนไทยคนหนึ่ง เพราะว่า "ทหารไทยก็ต้องทำหน้าที่ในการป้องกันประเทศไทยอยู่แล้ว" ส่วนทัศนคติในการเลือกคู่ครองนั้น คุณชัยวัฒน์ซึ่งตอนนี้เป็นโสดมีความเห็นว่า ต้องการมีภรรยาที่ทำงานราชการเหมือนกัน เพราะครอบครัวจะได้มั่นคง เมื่อผู้วิจัยถามถึงเรื่องชาติพันธุ์ของคุณชัยวัฒน์ก็ตอบว่า "เป็นคนจีน คนลาว คนมอญ หรือคนไทยไม่สำคัญ ขอให้ความรักความเข้าใจและถ้าทำงานราชการด้วยก็ยิ่งดี" และจากการศึกษาพบว่า ชาวมอญที่ประกอบอาชีพรับราชการทั้ง 22 คน ส่วนใหญ่เป็นโสด คือมีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 ของผู้มีอาชีพรับราชการทั้งหมด รองลงมาคือ แต่งงานกับคนไทย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 31.82 แต่งงานกับคนมอญ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 22.74 และแต่งงานกับคนมอญคนไทย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09

นับว่าอาชีพรับราชการเป็นอาชีพที่ทำให้ชาวมอญกลายเป็นไทยอย่างเห็นเด่นชัด และมีแนวโน้มว่าจะมีระดับสูงขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวคือ อาชีพรับราชการทำให้ชาวมอญใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนไทย, ใช้ภาษาไทย และมีการสัมผัสติดต่อกับคนไทย ก่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันมากขึ้นดังที่กล่าวแล้ว

4. อาชีพทำอิฐ ชาวมอญหมู่ที่ 3 ที่ประกอบอาชีพทำอิฐมีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.52 ของชาวมอญทั้งหมด เป็นชาย 2 คน เป็นหญิง 5 คน ในบรรดาผู้ที่ประกอบอาชีพทำอิฐทั้งหมดมีผู้ที่เป็นเจ้าของเตาเผาอิฐจำนวน 5 ราย และอีก 2 รายเป็นผู้ผลิตอิฐดิบเพื่อขายให้กับเจ้าของเตาเผาอีกทอดหนึ่ง ถึงแม้ว่าอาชีพทำอิฐต้องทำอยู่ในหมู่บ้านเหมือนกับอาชีพทำนา แต่ก็มีโอกาสติดต่อกับคนไทยภายนอกหมู่บ้านด้วย จากการสนทนากับคุณสมพร เตชะชันหมาก ซึ่งเป็นเจ้าของเตาเผาอิฐรายหนึ่งทำให้ทราบว่า มีพ่อค้าหรือเจ้าของบริษัทรับเหมาก่อสร้างเข้ามาติดต่อกับเจ้าของเตาเผาอิฐในหมู่บ้านเพื่อซื้ออิฐไปทำการก่อสร้างเป็นประจำ มีบางครั้งที่ทางเจ้าของเตาเผาต้องนำอิฐไปส่งให้ลูกค้ายังต่างจังหวัดด้วย การติดต่อด้านขายระหว่างกันเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดการกลายเป็นไทยในระดับที่สูงขึ้น เห็นได้จากที่ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของคุณสมพร ในขณะที่สนทนากับคุณสมพรเป็นผู้ที่มีอารมณ์แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ และใช้ภาษาไทยอย่างคล่องแคล่ว พูดคุยกับผู้วิจัยโดยปราศจากความหวาดระแวง (มีชาวมอญบางส่วนที่ไม่ยอมตอบคำถามผู้วิจัยในตอนแรก เพราะกลัวว่าจะเป็นคนของรัฐบาลเข้าไปเก็บข้อมูลแล้วส่งกลับพม่า ต้องทำความเข้าใจอยู่นานจึงยอมรับผู้วิจัย) เมื่อผู้วิจัยถามก็ได้รับคำตอบว่า เพราะตนเองติดต่อกับคนไทยอยู่เสมอจึงถือเป็นเรื่องปกติ "คนมอญกับคนไทยก็เหมือนกัน อยู่ผืนแผ่นดินเดียวกัน" เห็นได้ว่า คุณสมพรมีทัศนคติที่ยอมรับคนไทยเท่าเทียมกับคนมอญ และจากการศึกษาของ Foster (1972) พบว่า ชาวมอญที่ทำการติดต่อกับหมู่บ้านโดยนำสินค้าไปขายในบริเวณตัวเมืองลพบุรี การที่ได้มีการติดต่อด้านขายกับคนไทยย่อมมีโอกาสกลายเป็นไทยมากกว่าผู้ประกอบอาชีพค้าขายในหมู่บ้าน เนื่องจากต้องใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางคนไทยเกือบตลอดเวลา (ชายทั้งหมดเมื่อไรก็กลับบ้านตอนเย็น) จากการได้พูดคุยกับ

5. อาชีพค้าขาย ชาวมอญหมู่ที่ 3 ที่ประกอบอาชีพค้าขายมีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.02 ของชาวมอญทั้งหมด เป็นชาย 1 คน เป็นหญิง 5 คน ในจำนวนนี้มีผู้ประกอบอาชีพค้าขายจำนวน 2 คน ที่นำสินค้าไปขายในบริเวณตัวเมืองลพบุรี การที่ได้มีการติดต่อด้านขายกับคนไทยย่อมมีโอกาสกลายเป็นไทยมากกว่าผู้ประกอบอาชีพค้าขายในหมู่บ้าน เนื่องจากต้องใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางคนไทยเกือบตลอดเวลา (ชายทั้งหมดเมื่อไรก็กลับบ้านตอนเย็น) จากการได้พูดคุยกับ

คุณลายวน วัฒนวงศ์ หนึ่งในจำนวนแม่ค้าสองคนที่นำของไปขายในตัวเมืองลพบุรี บอกกับผู้วิจัยว่าตนเองได้ประกอบอาชีพนี้มาเป็นเวลานานแล้ว โดยนำผักและปลาไปขายทุก ๆ เช้า ได้รู้จักแม่ค้าคนไทยหลายคน ปัจจุบันมีเพื่อนที่เป็นแม่ค้าและลูกค้าคนไทยและคนจีนในตลาด ซึ่งเป็นผลดีกับตนเองมาก เพราะตนเองได้ซื้อสินค้าจากเพื่อนคนไทยและคนจีนเหล่านั้นในราคาดีรภาพ ส่วนผู้ประกอบอาชีพค้าขายอยู่ในหมู่บ้านนั้นก็ยังมีโอกาสติดต่อกับค้าขายกับคนมอญและคนไทยในหมู่บ้าน เพราะต้องนำสินค้าออกขายไปตามบ้านทั่วหมู่บ้านและมีบางรายก็ขายที่หมู่บ้านอื่น ๆ ด้วย (เพราะอยู่ติดกัน) ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยได้สนทนากับคุณวิชัย ออกชื่อ และภรรยา ซึ่งมีอาชีพค้าขายโดยนำสินค้าบรรทุกตระเวนขายทั่วไปในหมู่บ้าน และภายในตำบล สินค้าที่ขายก็เป็นสินค้าตามฤดูกาล ไม่นั่นนอน เช่น ผลไม้และผักต่าง ๆ เป็นต้น คุณวิชัยกล่าวว่าได้พบปะทั้งคนมอญและคนไทย ไม่เคยมีอคติว่าขายให้คนมอญดีกว่าคนไทยเพราะถือว่าทุกคนเป็นลูกค้าเท่า ๆ กัน จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าอาชีพค้าขายก็มีโอกาสผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ออกไปค้าขายร่วมกับคนไทย ระดับของการกลายเป็นไทยจะมีปริมาณสูง

6. ผู้ที่ไม่มีงานทำ ชาวมอญหมู่ที่ 3 ที่ไม่มีงานทำมีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 22.61 ของชาวมอญทั้งหมด ชาวมอญเหล่านี้ไม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ได้แก่ แม่บ้าน ผู้สูงอายุ และหนุ่มสาวผู้ไม่มีงานทำ ชาวมอญกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้าน มีบางครั้งก็ออกไปซื้อของในเมืองหรือไปติดต่อยุทธะส่วนตัว เช่น ไปโรงพยาบาล และไปติดต่อราชการ เป็นต้น เนื่องจากมีความสะดวกในการคมนาคม และชุมชนมอญเป็นชุมชนเปิดจึงทำให้มีการติดต่อกันอยู่ตลอดเวลา

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวมอญหมู่ที่ 3 ซึ่งประกอบอาชีพต่าง ๆ กัน และแสดงให้เห็นถึงการกลายเป็นไทยของชาวมอญปัจจุบัน ทั้งที่อยู่ในหมู่บ้านและที่ออกไปทำงานร่วมกับคนไทย กล่าวคือ ผู้ที่ทำงานอยู่ในหมู่บ้านก็มีการกลายเป็นไทยด้วยเนื่องจากชุมชนมอญบางชนมากเป็นชุมชนเปิด และมีความสะดวกในการคมนาคมจึงทำให้มีการติดต่อกันอยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น อาชีพทำอิฐซึ่งต้องติดต่อกับลูกค้าคนไทยเป็นประจำ อีกทั้งในหมู่บ้านก็มีคนไทยปะปนอยู่ด้วย ย่อมทำให้โอกาสของการกลายเป็นไทยเกิดขึ้นตลอดเวลาตามที่ได้กล่าวแล้ว

ส่วนผู้ที่ต้องออกไปทำงานร่วมกับคนไทยเนื่องจากลักษณะของอาชีพบังคับ ได้แก่ อาชีพรับจ้าง รับราชการ และค้าขาย ชาวมอญที่ออกไปทำงานร่วมกับคนไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 57 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมาคือ รับราชการ และค้าขาย (ดูตารางที่ 7 ประกอบ)

ตารางที่ 7 แสดงร้อยละของจำนวนชาวมอญหมู่ที่ 3 ที่มีอาชีพต่าง ๆ ที่ออกไปทำงานร่วมกับคนไทย

อาชีพ	สถานที่	นอกหมู่บ้าน	ในหมู่บ้าน	รวม	ร้อยละ
1. รับจ้าง		33	50	83	41.71
2. ทำนา		0	36	36	18.09
3. รับราชการ		22	0	22	11.06
4. ทำอิฐ		0	7	7	3.52
5. ค้าขาย		2	4	6	3.01
6. ไม่ได้ทำงาน		-	45	45	22.61
รวม		57	142	199	100.00

จากตารางแสดงให้เห็นว่า มีชาวมอญหมู่ที่ 3 ทำงานอยู่ในหมู่บ้านจำนวน 142 คน และออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน จำนวน 57 คน ชาวมอญที่ออกไปทำงานร่วมกับคนไทยมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นไทยเร็วกว่าชาวมอญที่อยู่ในหมู่บ้าน เนื่องจากใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนไทยมากกว่าคนมอญ จึงทำให้มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการยอมรับกัน (โดยปราศจากอคติ) จนกระทั่งมีความรู้สึกเป็นคนไทยด้วย การที่ชาวมอญออกไปทำงานร่วมกับคนไทย ทำให้มีผลต่อการผสมกลมกลืนเป็นไทย สรุปได้ดังนี้คือ

ในด้านทัศนคติเกี่ยวกับคนไทย ชาวมอญที่ออกไปทำงานร่วมกับคนไทยส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นและยอมรับคนไทยเป็นเพื่อนกับตนเอง ๆ กับคนมอญ คือมีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 87.72 ของชาวมอญที่ออกไปทำงานร่วมกับคนไทย หนึ่งในจำนวนนั้นกล่าวว่า การที่ได้ทำงานร่วมกับคนไทยนาน ๆ และได้ร่วมพักอยู่ด้วยกัน (สาวโรงงาน) ทำให้รู้สึกเป็นหมู่พวกเดียวกันตลอดเวลาทำงานอยู่ร่วมกัน เพื่อน ๆ ไม่เคยแบ่งแยกว่าเป็นมอญหรือไทย เมื่อบวชน้องชายที่หมู่บ้านก็มีเพื่อนจากโรงงานมาช่วยเหลือเป็นจำนวนมาก ส่วนอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า ชีวิตส่วนใหญ่คลุกคลี

อยู่กับคนไทย จะใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านในช่วงเย็นและกลางคืนเท่านั้น และส่วนใหญ่จึงมีเพื่อนเป็น
คนไทย สรุปได้ว่า ชาวมอญที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับคนไทยมีค่านิยมและทัศนคติในการยอมรับ
ที่จะคบเพื่อนคนไทยเท่าเทียมกับคนมอญ

ส่วนทัศนคติและค่านิยมในการเลือกคู่ครองนั้น จากการศึกษาพบว่า ชาวมอญหมู่ที่ 3
เกือบทั้งหมดที่มีเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกคู่ครองแต่งงานโดยขึ้นอยู่กับความรักความเข้าใจเป็นสำคัญ
(ดูรายละเอียดเรื่องการแต่งงาน)

ส่วนในเรื่องของวัฒนธรรมนั้น การที่ชาวมอญต้องทำงานร่วมกับคนไทยย่อมมีการติดต่อ
สัมพันธ์กัน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดการผสมกลมกลืนด้านวัฒนธรรมเกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น การใช้
ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารก็ต้องใช้ภาษาไทย การแต่งกายก็ต้องแต่งตามที่สถานที่ทำงานแต่ละ
แห่งกำหนด เพื่อนร่วมงานก็เป็นคนไทยส่วนใหญ่ การที่ต้องประกอบอาชีพอยู่ในหมู่บ้านของคนไทย
จึงต้องร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในเรื่องการงาน หรือการช่วยเหลือกัน
ในเรื่องส่วนตัว ย่อมก่อให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้อาจ
เป็นไปได้โดยไม่รู้ตัวหรืออาจจะรู้ตัว แต่เจ้าตัวมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่ทำงานนั้น
จึงยอมรับสถานภาพว่า ตนเองมีฐานะทางสังคมเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคมนั้น และพร้อม
ที่จะปฏิบัติเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยได้พบกับคุณชายล้อม ยอดเกวียน
อายุ 80 ปี ในครั้งแรกที่ผู้วิจัยได้สนทนากับคุณชายล้อม ผู้วิจัยเกิดความประหลาดใจมากที่คุณชาย
สามารถพูดภาษาไทยได้ชัดเจนมาก ทั้ง ๆ ที่ผู้หญิงชาวมอญที่มีอายุใกล้เคียงกับคุณชายไม่สามารถพูด
ได้ คุณชายได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า พ่อของคุณชายเป็นผู้ใหญ่บ้าน คุณชายจึงมีโอกาสได้พบปะพูดคุย
กับเพื่อน ๆ ของพ่อซึ่งเป็นคนไทย อีกทั้งผู้ที่มาติดต่อราชการก็ใช้ "ภาษาไทย" ในการติดต่อสื่อสาร
ด้วย ต่อมาเมื่อคุณชายแต่งงานกับคุณตานั่ง ยอดเกวียน (ปัจจุบันอายุ 88 ปี) ซึ่งเป็นคนมอญจาก
จังหวัดปทุมธานี คุณตานั่งได้สืบทอดตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านต่อจากพ่อของคุณชายล้อม (ปัจจุบันยังคงมีผู้
เรียกชื่อคุณตาว่า "ผู้ใหญ่ที่นั่ง" ติดปากอยู่ทั่วไป แม้ว่าปลดเกษียณแล้ว) ทั้งคุณตาและคุณชายสามารถ
พูดภาษาไทยได้คล่องแคล่วเหมือนคนไทยทั่วไป คุณตาได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า อาชีพผู้ใหญ่บ้าน
ทำให้คุณตามีเพื่อนฝูงเป็นคนไทยซึ่งมีทั้งที่เป็นผู้ใหญ่บ้านและบุคคลธรรมดาจำนวนมาก ในเขตอำเภอ
เมืองลพบุรี และอำเภอท่าม่วง จากตัวอย่างที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า การประกอบอาชีพที่
เกี่ยวข้องกับคนไทยมีส่วนสำคัญทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย

สรุปได้ว่า "อาชีพ" เป็นตัวแปรที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย เพราะ
เมื่อต้องไปทำงานอยู่ร่วมกับคนไทย ทำให้ชาวมอญเหล่านั้นต้องเกี่ยวข้องกับคนไทยอย่างหลีกเลี่ยง

ไม่ได้ จึงทำให้เกิดการผสมกลมกลืนด้านทัศนคติและค่านิยมเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการคบเพื่อน และการเลือกคู่ครองแต่งงาน และทำให้เกิดการผสมกลมกลืนด้านวัฒนธรรมด้วย การที่ต้องใช้ชีวิต ร่วมกันเป็นระยะเวลาานาน ๆ ทั้งในด้านการงานและส่วนตัว ย่อมก่อให้เกิดการยอมรับวัฒนธรรม ของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้โดยไม่รู้ตัวหรืออาจจะรู้ตัว แต่เจ้าตัวมีความรู้สึก ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่ทำงานนั้น จึงยอมรับทางสภาพว่ามีฐานะทางสังคมเช่นเดียวกับ สมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคม และพร้อมจะปฏิบัติเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคมด้วย

การแต่งงาน (Marriage)

จากการศึกษาของฮัลลiday (Halliday) พบว่า "ประมาณต้นคริสต์ทศวรรษที่ 20 ตรง กับตอนปลายสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีการแต่งงานระหว่างมอญกับไทยอยู่บ่อย ๆ จนเป็นเรื่องธรรมดาและไม่มีปัญหาแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะทั้งมอญและไทยต่างไม่คิดว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นคนต่างชาติในแง่ของการแต่งงาน ประกอบกับรูปร่างหน้าตาก็คล้ายคลึงกัน จนบางครั้งก็ไม่ว่า คู่แต่งงานของตนไม่ใช่คนเชื้อชาติเดียวกัน" (สุภรณ์ โอเจริญ 2519: 246)

ชาวมอญในชุมชนมอญบางชนหมู่มากก็เช่นกัน เมื่อการศึกษาขยายเข้าสู่ชุมชน มีผลทำให้ ยอมรับการใช้ "ภาษาไทย" ในการสื่อสารมากขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับมีชาวมอญบางส่วนที่ ประกอบอาชีพอยู่ร่วมกับคนไทย มีการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่เป็นคนไทย ปัจจุบันดังกล่าวทำให้ ชาวมอญบางชนหมู่มากบางส่วนเลือกคู่ครองที่เป็นคนไทย

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ชาวมอญผู้สูงอายุหลายท่าน ทำให้ทราบว่า บรรพบุรุษ ของชาวมอญในชุมชนมอญบางชนหมู่มากในอดีตจะแต่งงานกับคนมอญภายในชุมชนส่วนใหญ่ เพราะเหตุ ว่าแต่เดิมชาวมอญบางชนหมู่มากประกอบอาชีพทำนาและทำอิฐเป็นอาชีพหลัก โอกาสที่จะติดต่อกับ คนไทยมีน้อย จึงทำให้แต่งงานอยู่ในหมู่พวกชาวมอญด้วยกันเอง และจากการศึกษาชาวมอญหมู่ที่ 3 พบว่าส่วนใหญ่แต่งงานกับคนมอญ รองลงมาคือ โสัด แต่งงานกับคนไทย และมอญคนไทย ตามลำดับ (คูตารางที่ 8 ประกอบ)

ตารางที่ 8 แสดงร้อยละของชาติพันธุ์ของคู่สมรสของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางชันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ชาติพันธุ์	ช่วงอายุ	20-49 ปี	50-69 ปี	70-89 ปี	รวม	ร้อยละ
1. มอญ		48	37	10	95	47.74
2. ไทย		39	5	2	46	23.12
3. มอญปนไทย		2	6	1	9	4.52
4. โสัด		46	2	1	49	24.62
รวม		135	50	14	199	100.00

จากตาราง แสดงให้เห็นว่าชาวมอญหมู่ที่ 3 ส่วนใหญ่ยังคงแต่งงานกับชาวมอญด้วยกัน แต่ก็มีส่วนที่แต่งงานกับคนไทย จากการที่คนไทยได้เข้ามาแต่งงานกับคนมอญเช่นนี้ ทำให้มีคนไทยส่วนหนึ่งเข้ามาอยู่ปะปนกับชาวมอญในหมู่บ้าน และจากการได้พูดคุยกับนายเจลา อยู่ชุ่ม ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ทำให้ทราบว่า หมู่ที่ 3 ประกอบด้วยครัวเรือนทั้งหมด 141 ครัวเรือน มีครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นชายชาวมอญจำนวน 85 ครัวเรือน และมีครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นชายไทยจำนวน 56 ครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นคนไทยนี้มีจำนวน 55 ครัวเรือนที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านโดยการแต่งงานกับหญิงชาวมอญ ส่วนอีก 1 ครัวเรือนนั้นได้อพยพเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านตั้งแต่สมัยของทวดเพราะเข้ามาแต่งงานกับสตรีชาวมอญ ลูกหลานจึงมีเชื้อสายมอญด้วย แต่รุ่นของลูกหลานไม่มีการแต่งงานกับคนมอญเลย สรุปได้ว่า คนไทยที่เข้ามาแต่งงานกับชาวมอญแล้วเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านมี 2 ประเภท คือ

1. ชายไทยที่แต่งงานกับหญิงชาวมอญแล้วแยกบ้านไปอยู่ต่างหาก มีจำนวน 55 ครัวเรือน
2. หญิงและชายไทยที่แต่งงานกับหญิงและชายชาวมอญแล้วเข้ามาอยู่ร่วมกับครอบครัวของคู่แต่งงาน มีจำนวน 20 ครัวเรือน (ศึกษาเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์)

จากการศึกษาพบว่า จำนวนครัวเรือนทั้ง 20 ครัวเรือน มีจำนวนคู่แต่งงานทั้งหมด 90 คู่ ทั้งนี้รวมทั้งของคนที่แต่งงานแล้ว จะพบว่าการแต่งงานระหว่างชาติพันธุ์มอญกับมอญ, มอญกับไทย และอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย อย่างไรก็ตาม พบว่า ชาวมอญส่วนใหญ่แต่งงานกับคนไทย คู่สมรสส่วนใหญ่เป็นคนไทย รองลงมาคือ มอญและมอญกับไทย ตามลำดับ กล่าวคือ แต่งงานกับคนไทย จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 68.89 ของจำนวนคู่แต่งงานทั้งหมด แต่งงานกับคนมอญ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 27.78 และแต่งงานกับคนมอญกับไทย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

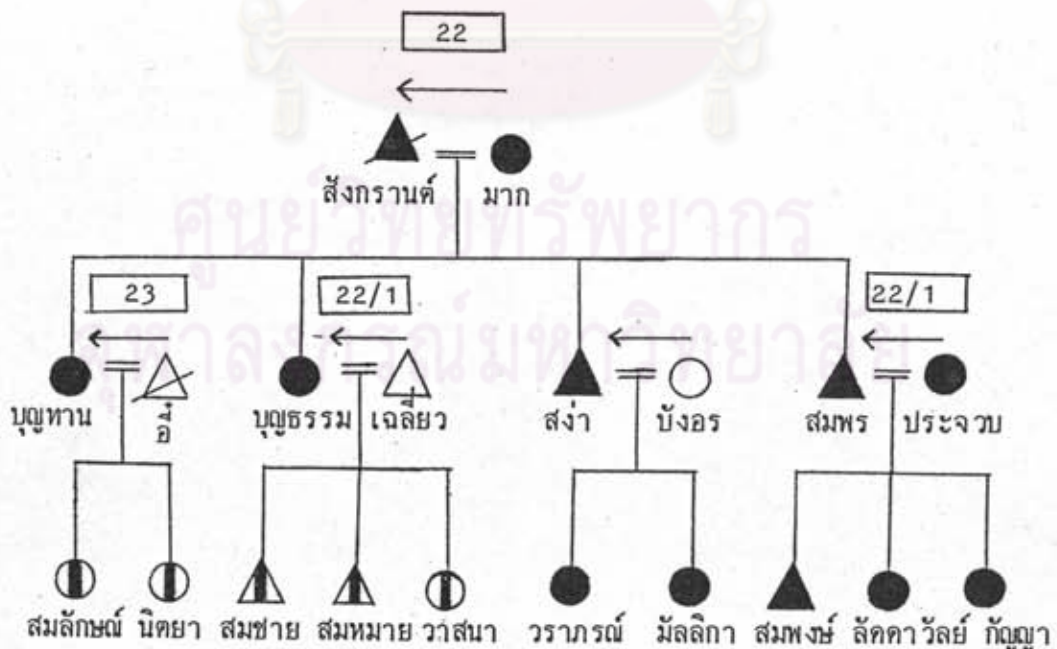
ลักษณะของการย้ายถิ่นหลังการแต่งงานนั้น จากการสนทนากับผู้สูงอายุในชุมชนหลายท่าน โดยเฉพาะจากคำบอกเล่าของลุงโม่ง สุขจิตต์ ซึ่งเป็นผู้อบรมสั่งสอนคู่บ่าวสาวในพิธีแต่งงานภายในชุมชน จากคำบอกเล่าทำให้ทราบว่า แต่เดิมนั้นการแต่งงานเกือบทุกคู่จะมีการสร้างเรือนหอสำหรับคู่แต่งงาน โดยมีการตกลงกันว่าฝ่ายชายจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในส่วนบนของบ้าน (ส่วนหลังคา) ส่วนฝ่ายหญิงจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในส่วนล่างของบ้าน (พื้นบ้าน) หลังการแต่งงานแล้วฝ่ายชายต้องเข้าไปอยู่กับฝ่ายหญิงเป็นเวลา 3 วัน เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับครอบครัวของฝ่ายหญิง หลังจากนั้นจึงแยกบ้านไปอยู่ในเรือนหอที่ได้สร้างไว้ ต่อมาเมื่อลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนไป เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการสร้างบ้านมีราคาแพง คู่แต่งงานจึงเลือกอยู่กับฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายระยะเวลาหนึ่ง เมื่อมีเงินเพียงพอจึงแยกออกไปปลูกสร้างบ้านเป็นของตัวเอง และในปัจจุบันการเลือกอยู่อาศัยของชาวมอญบางชนหมู่มากหลังการแต่งงานนั้นอาจจะเลือกอยู่กับฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายก็ได้ (bilocal) และจากการศึกษาจำนวนคู่แต่งงานทั้ง 90 คู่ พบว่า ส่วนใหญ่มักจะอยู่กับฝ่ายหญิงมากกว่าฝ่ายชาย คือมีจำนวน 52 คู่ คิดเป็นร้อยละ 57.78 ของจำนวนคู่แต่งงานทั้งหมด และยังมีบางส่วนที่ออกไปตั้งบ้านเรือนต่างหากจากพ่อแม่ (neolocal)

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบอีกว่า ชาวมอญที่แต่งงานทั้ง 90 คู่ นั้น ส่วนใหญ่นำคู่แต่งงานของตน (ทั้งมอญและไทย) เข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน คือมีจำนวน 71 คู่ คิดเป็นร้อยละ 78.89 ของจำนวนคู่แต่งงานทั้งหมด (ดูแผนผังประกอบ)

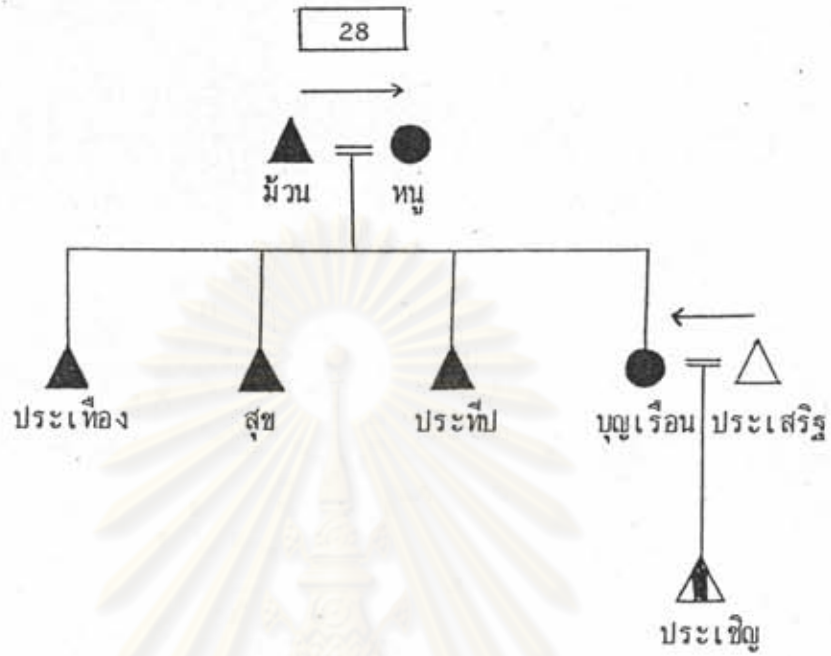
ภาพที่ 8 แผนภูมิแสดงการย้ายเข้ามาอยู่ร่วมของคนไทยโดยการแต่งงาน ของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 20 ครัวเรือน

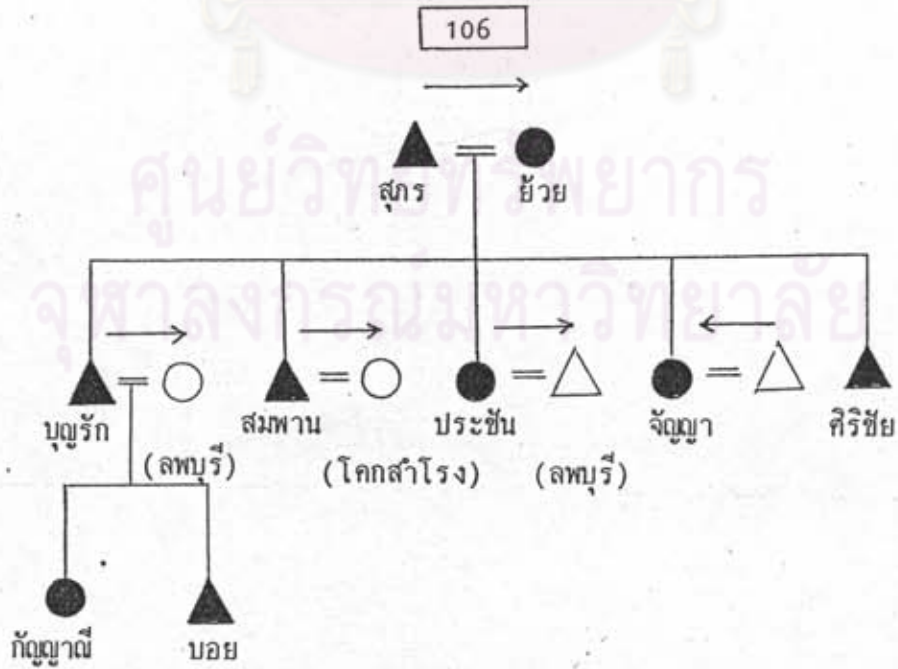
1. ครัวเรือนของ นางมาก เตชะขันหมาก

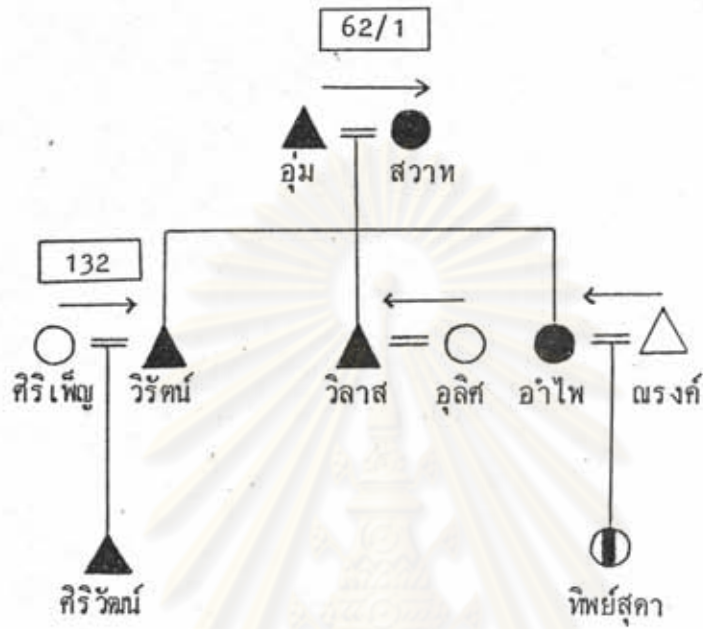
2. ครัวเรือนของนายมีวน แดงงาม

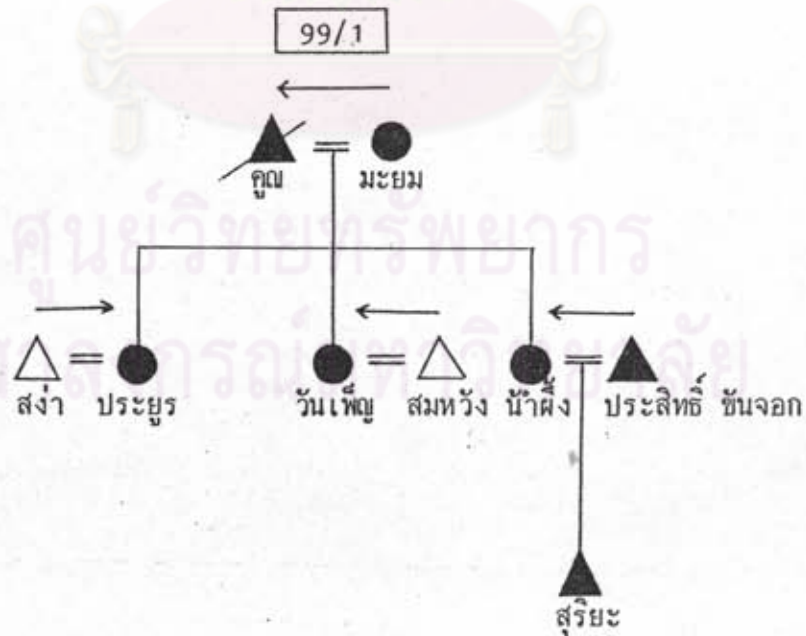
3. ครัวเรือนของนายสุร มีบุตร

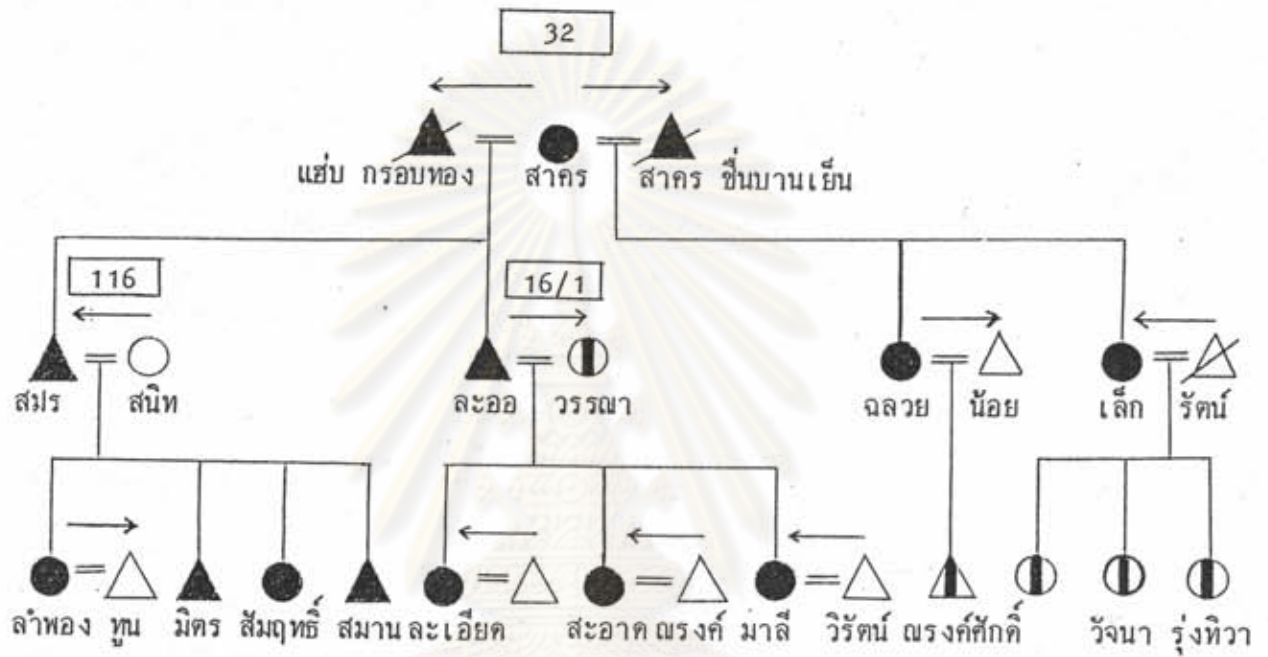
4. ครัวเรือนของนายอ๋อม มีชันหมาก

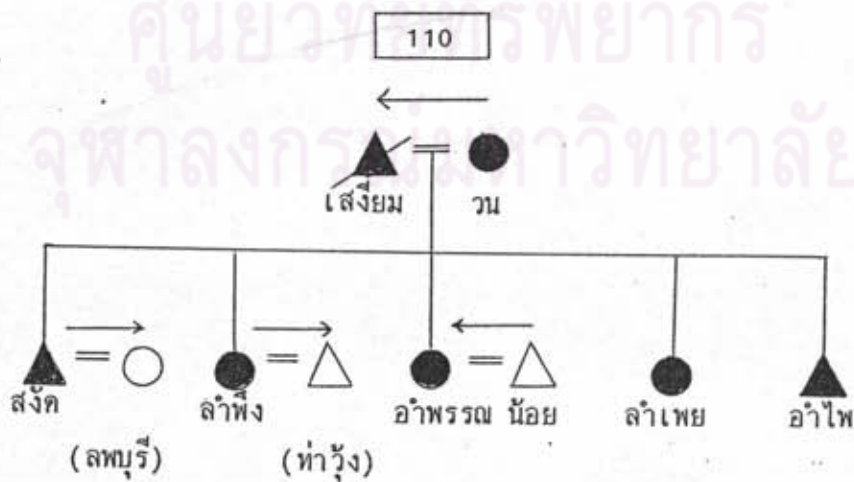
5. ครัวเรือนของนางมะยม กรอบเพชร

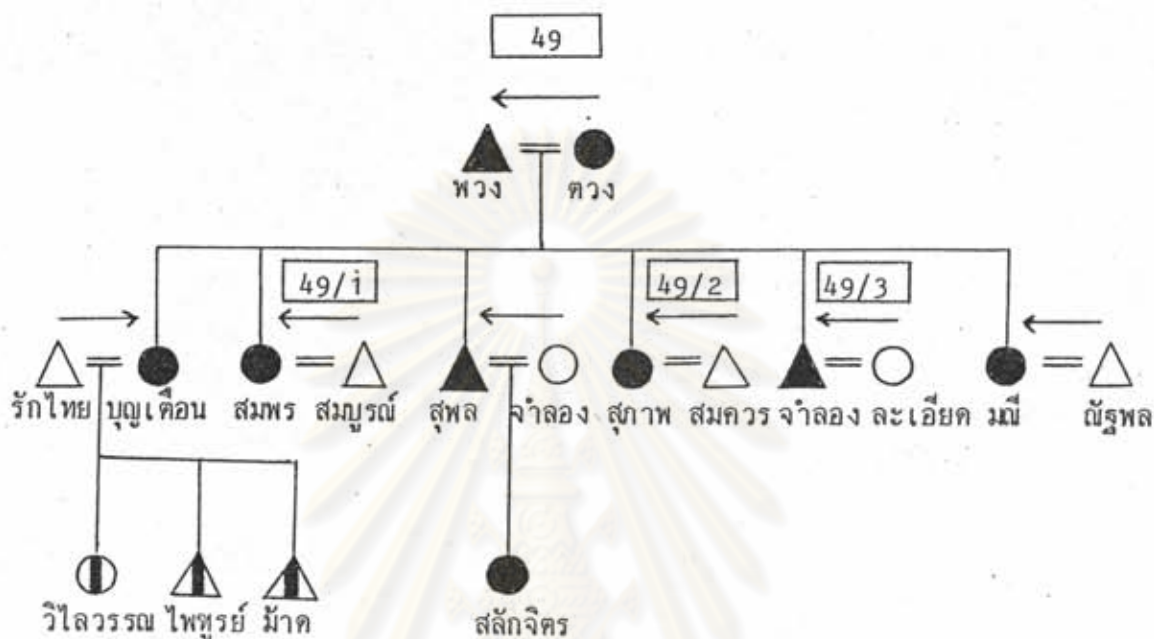
6. ครัวเรือนของนางสาคร ชื่นบานเย็น
7. ครัวเรือนของนายสมร กรอบทอง
8. ครัวเรือนของนายละออ กรอบทอง

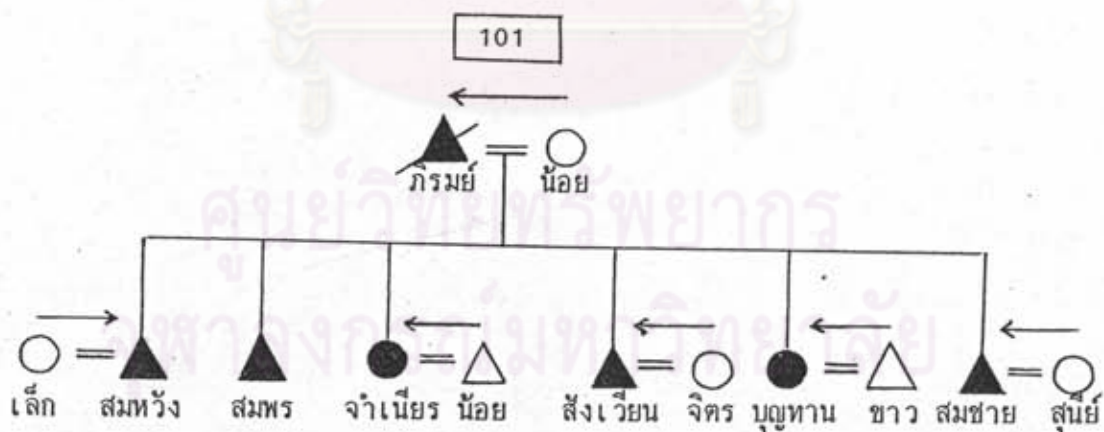
9. ครัวเรือนของนางวน ลือพงษ์

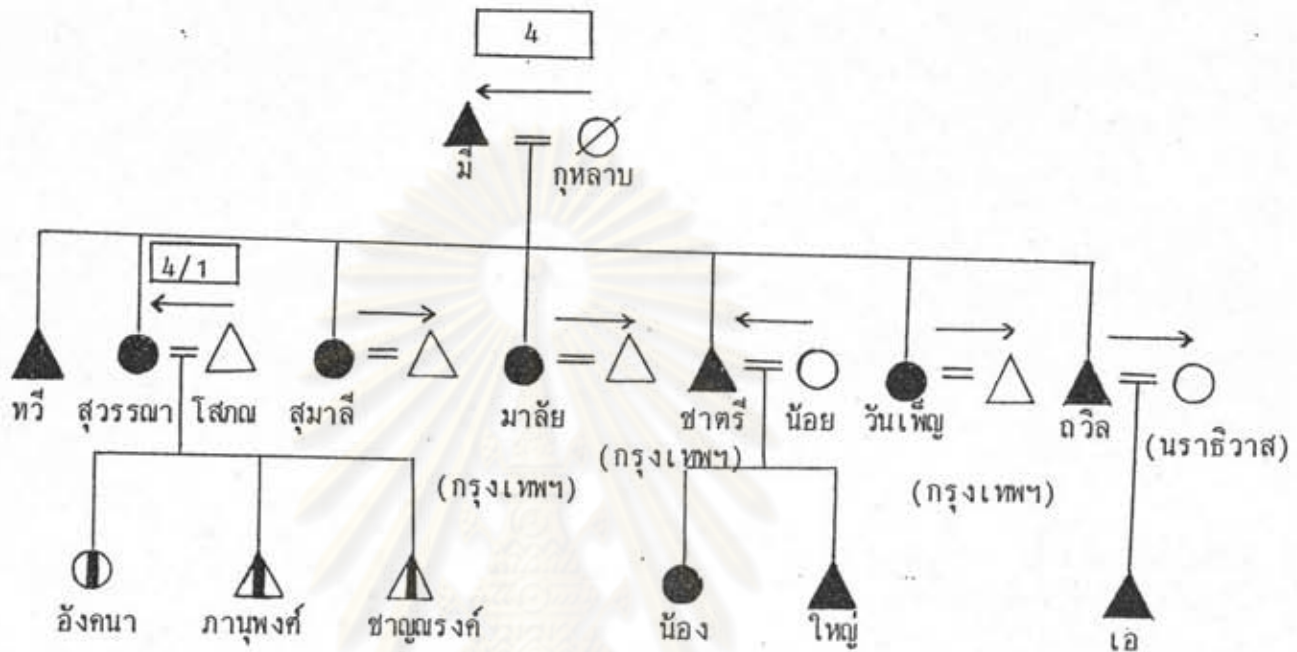
10. ครัวเรือนของนายพวง คุ้มครอง

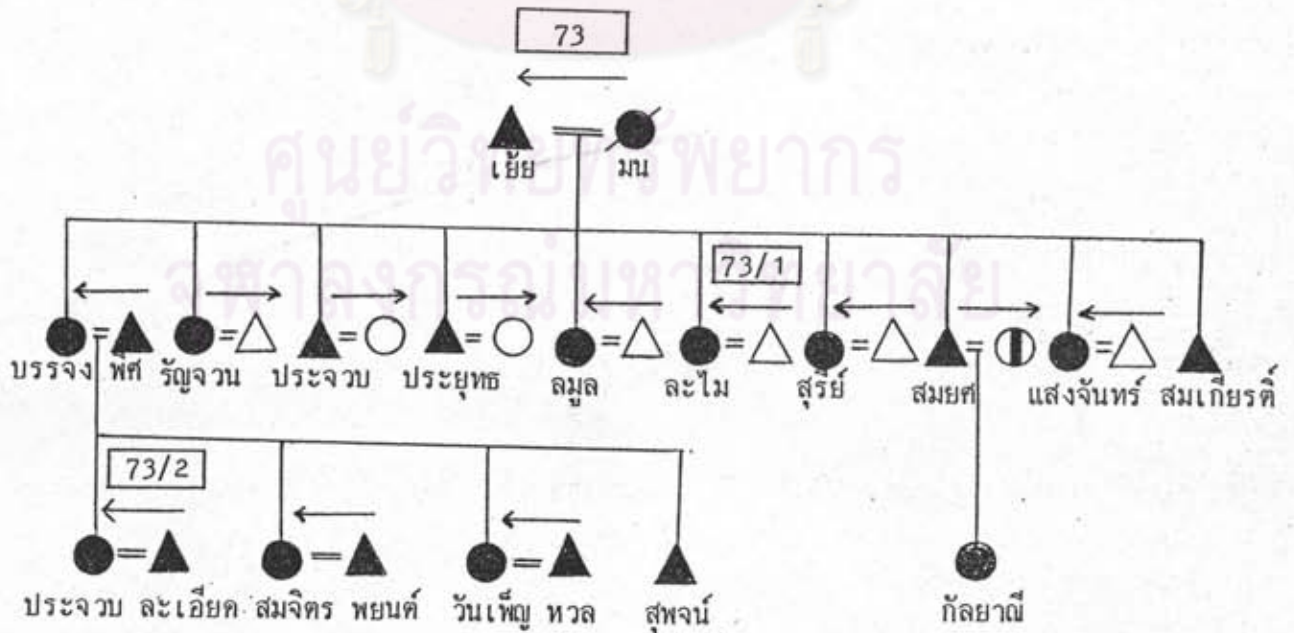
11. ครัวเรือนของนางน้อย เตชะวงษ์

12. ครัวเรือนของนายมี เร่งรัด

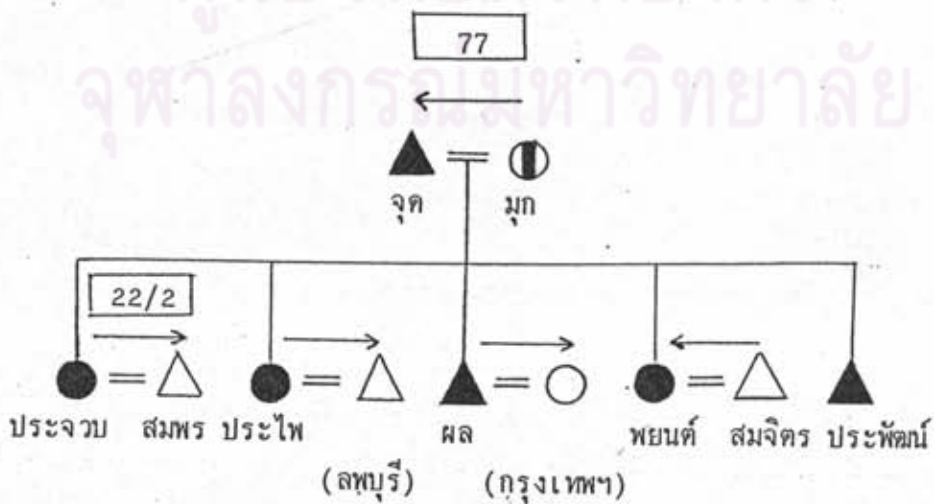
13. ครัวเรือนของนายเชี่ย แสงทอง

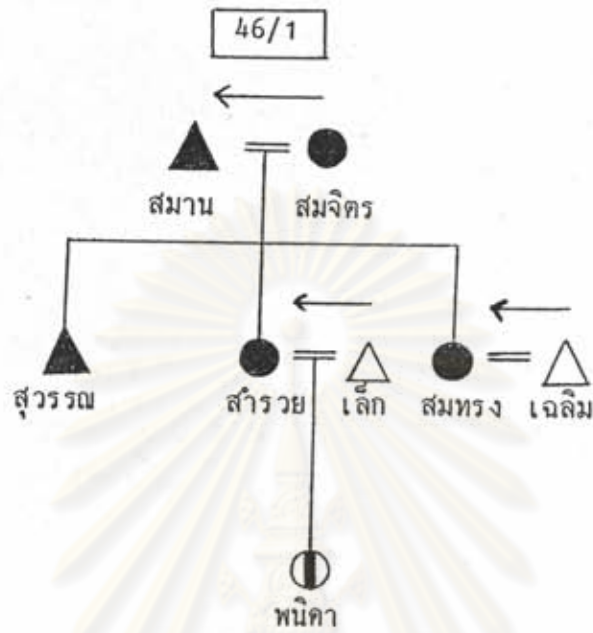
14. ครัวเรือนของนางลออ หอมชื่น

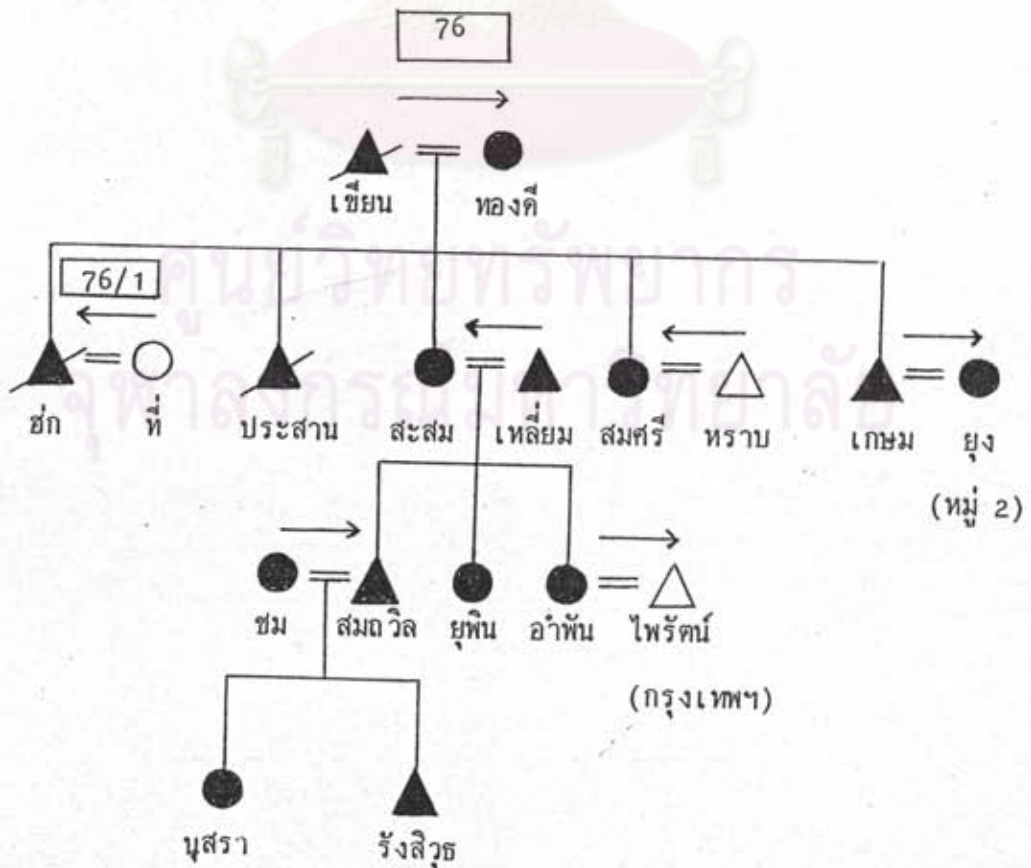
15. ครัวเรือนของนายจุด เฟ็งสกุล

16. ครัวเรือนของนายสมาน บ้านเย็น

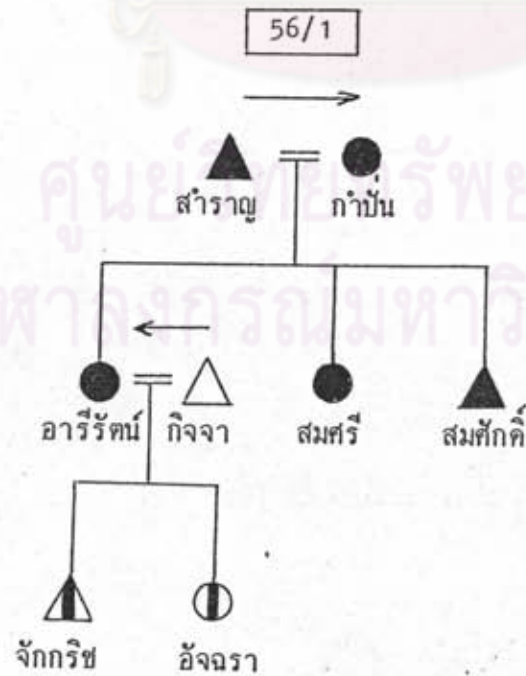
17. ครัวเรือนของนางทองดี ชื่อสี่ศย

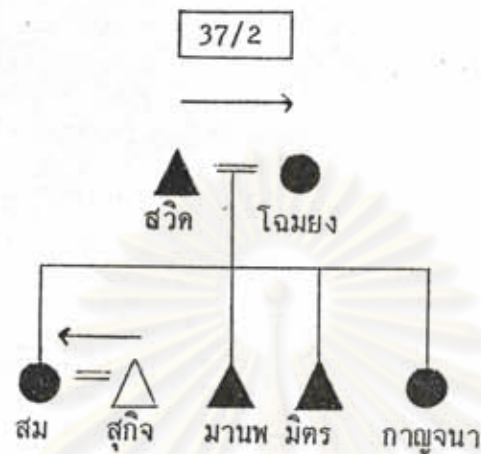

18. ครัวเรือนของนายสำเภา แสงสี

19. ครัวเรือนของนายสำราญ หมายปอง

20. ครัวเรือนของนายสวิต ชั้นจอก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่า มีชาวมอญอีกส่วนหนึ่งที่แต่งงานกับคนไทยและไปอยู่ร่วมกับ
 คู่สมรสที่เป็นคนไทย การที่ไปอยู่ในสังคมของคนไทยเช่นนี้ย่อมทำให้ระดับของการผสมกลมกลืน
 จากมอญมาเป็นไทยรวดเร็วกว่าการอยู่ในสังคมมอญ จากการสอบถามชาวมอญที่มีบุตรหลาน
 แต่งงานกับคนไทยและไปอยู่ร่วมกับคนไทยทำให้ทราบว่า เมื่อชาวมอญเหล่านั้นมีบุตรส่วนใหญ่บุตร
 เหล่านี้จะพูดภาษามอญไม่ได้เลย

ในด้านสาเหตุที่ชาวมอญแต่งงานกับคนไทยนั้น จากการศึกษาพบว่าสาเหตุที่ทำให้คนมอญ
 และคนไทย ได้มีโอกาสพบกัน ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนกระทั่งกลายเป็นความรักความเข้าใจและ
 ถึงขั้นตกลงแต่งงานกันก็คือ การประกอบอาชีพและการศึกษา

ในด้านการประกอบอาชีพนั้น จากการสัมภาษณ์ชาวมอญสูงอายุหลายท่านทำให้ทราบว่า
 ในสมัย จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้มีการสร้างถนนสายสิงห์บุรี-ลพบุรีขึ้น มีการว่าจ้างแรงงาน
 ของชาวบ้านบริเวณริมถนนซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนหนุ่มสาวเพื่อทำงานรับจ้างขุดดินเพื่อถมให้ถนนสูงขึ้น
 อัตราค่าจ้างในสมัยนั้นคือ 80 บาทต่อ 40 สตารางค์ จึงทำให้หนุ่มสาวชาวมอญได้ทำงานร่วมกับหนุ่ม
 สาวชาวไทย จนถึงขั้นสนิทสนม ยอมรับเป็นเพื่อน และไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ ซึ่งก่อนหน้านั้นเป็นที่รู้
 กันโดยทั่วไปว่า มีการแบ่งเขตระหว่าง "คนมอญ" กับ "คนไทย" กล่าวคือ ถ้าหนุ่มไทยคนใด
 เข้าไปในบริเวณชุมชนมอญ หรือหนุ่มมอญคนใดเข้าไปในหมู่บ้านไทย ต้องเกิดการชกต่อยหรือตีกัน
 แสบทุกครั้ง แต่เมื่อได้ทำงานร่วมกันจึงทำให้เกิดความคุ้นเคยและมีหลายรายที่เกิดการแต่งงานขึ้น
 ระหว่าง "คนมอญ" กับ "คนไทย" ตัวอย่างเช่น ลุงผัน อิมวัน อายุ 67 ปี ได้แต่งงานกับ ป้า
 มณฑา เตชะขันหมาก ลุงผันเป็นคนไทยจากตำบลโพธิ์ตลาดแก้ว ซึ่งเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอท่าเรือ
 ลุงผันเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ได้พบกับป้ามณฑาเนื่องจากทำงานรับจ้างขุดถนนด้วยกัน เมื่อแต่งงานแล้ว
 ก็ย้ายมาอยู่ที่หมู่ 3 กับฝ่ายหญิง ลุงผันเป็นหนุ่มไทยคนแรกของตำบลโพธิ์ตลาดแก้วที่ได้แต่งงานกับ
 สาวมอญบางขันหมาก ลุงผันบอกว่า หลังจากนั้น มีคนไทยบ้านเดียวกับลุงได้มาแต่งงานกับคนมอญ
 เช่นเดียวกับลุงหลายคนแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนุ่มสาวรุ่นปัจจุบัน และจากการศึกษาชาวมอญ
 หมู่ที่ 3 ที่มีช่วงอายุ 20-49 ปี พบว่า มีจำนวนของชาวมอญที่แต่งงานกับคนไทยสูงกว่าผู้สูงอายุ
 กล่าวคือ มีจำนวนผู้ที่แต่งงานกับคนไทย 39 คน คิดเป็นร้อยละ 19.60 ของชาวมอญทั้งหมด ใน
 ขณะที่ชาวมอญที่มีอายุช่วง 70-89 ปี แต่งงานกับคนไทยจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.01 สรุป
 ได้ว่าชาวมอญรุ่นปัจจุบันที่แต่งงานกับคนไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก จากการพูดคุยกับบรรดาหัวหน้า
 ครัวเรือนชาวมอญที่มีสมาชิกส่วนหนึ่งได้แต่งงานกับคนไทย ทำให้ทราบว่า สาเหตุที่ชาวมอญรุ่นปัจจุบัน
 แต่งงานกับคนไทยมากขึ้น อาจเป็นเพราะว่าได้มีชาวมอญบางส่วนออกไปทำงานร่วมกับคนไทยซึ่งมี

ทั้งที่ทำงานบริเวณในตัวเมืองลพบุรี (เข้าไป-เย็นกลับ) ซึ่งได้แก่ อาชีพรับราชการ ช่างต่าง ๆ และรับจ้าง และมีบางส่วนที่ไปทำงานที่กรุงเทพฯ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ บริษัทและกรรมกรก่อสร้าง การที่ได้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับคนไทย เช่นนี้มีผลทำให้เกิดการแต่งงานกับคนไทยมากขึ้นตามที่กล่าวแล้ว

นอกจาก "อาชีพ" ที่เกี่ยวข้องกับคนไทยซึ่งเป็นสาเหตุทำให้คนมอญแต่งงานกับคนไทยมากขึ้น จากการศึกษาในครั้งนี้นักพบว่า "การศึกษา" ก็เป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ชาวมอญตัดสินใจแต่งงานกับคนไทย เนื่องจากชาวมอญที่ได้รับการศึกษาในระดับสูงต้องไปเรียนในตัวเมืองหรือที่อื่น ทำให้ได้พบปะกับเพื่อนคนไทยที่มีการศึกษาในสถานศึกษาเดียวกัน ตลอดจนการติดต่อสัมพันธ์กันในระดับครอบครัว ทำให้มีการชักจูงญาติพี่น้องให้รู้จักกัน และนำไปสู่การแต่งงานในที่สุด ในจำนวนนี้มีรายหนึ่งบอกว่า ลูกชายของตนแต่งงานกับคนไทยที่เคยเรียนมาด้วยกัน เมื่อต่างมีอาชีพเป็นหลักฐานแล้ว คือฝ่ายชายเป็นทหาร และฝ่ายหญิงเป็นนางพยาบาล ปัจจุบันทั้งสองได้แต่งงานกัน และฝ่ายชายได้ย้ายไปอยู่กับฝ่ายหญิงที่จังหวัดสิงห์บุรี

ผู้วิจัยได้สอบถามชาวมอญที่แต่งงานกับคนไทยถึงเหตุผลในการเลือกคู่ครองเป็นคนไทย ได้รับคำตอบต่าง ๆ กัน สรุปได้ดังนี้ คือ

- มีความรักและความเข้าใจกัน
- มีอาชีพที่มั่นคง คือรับราชการเหมือนกัน
- เคยเรียนหนังสือด้วยกัน ทำให้สนิทสนม และรู้อุปนิสัยซึ่งกันและกัน
- คนมอญกับคนไทยก็เป็นคนประเทศเดียวกัน

ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องญาติพี่น้องไปแต่งงานกับคนไทย ส่วนใหญ่บอกว่าไม่มีความรังเกียจ และเมื่อลูกรักใคร่พ่อแม่ก็ต้องรักด้วย ถ้ามีความรักความเข้าใจกัน จะเป็นคนมอญหรือคนไทยก็เหมือนกัน ถ้าเข้ากันได้ก็อยู่กันอย่างมีความสุข มีเพียงรายเดียวเท่านั้นที่ต้องการให้ลูกสาวของตนแต่งงานกับคนมอญด้วยกัน ด้วยเหตุว่ามีลูกสาวเพียงคนเดียวและอยากให้แต่งงานอยู่ใกล้ ๆ กับพ่อแม่

จากที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า ปัญหาเรื่องเชื้อชาติมิใช่อุปสรรคหรือสิ่งสำคัญในการแต่งงาน และการเลือกคู่ครองก็ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นคนมอญเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับ "ความรับความเข้าใจ" เป็นสำคัญ การที่คนไทยได้แต่งงานกับคนมอญเช่นนี้ ทำให้มีผลต่อการผสมกลมกลืนเป็นไทยมากยิ่งขึ้นในหลาย ๆ ด้าน คือ

1. ด้านภาษา การที่มีคนไทยเข้ามาอยู่ร่วมภายในครอบครัวหรือภายในหมู่บ้านย่อมทำให้การใช้ภาษาในการติดต่อเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ แต่เดิมชาวมอญในหมู่บ้านใช้ "ภาษา

มอญ" ในการติดต่อสื่อสารภายในครอบครัวเพียงภาษาเดียว เมื่อมีลูก เขยหรือสะใภ้ที่เป็นคนไทย เข้ามาอยู่ร่วมด้วยจึงทำให้การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันเปลี่ยนไป เนื่องจากต้องใช้ "ภาษาไทย" ในการสนทนาเพิ่มขึ้นอีกภาษาหนึ่ง จากการได้พูดคุยกับชาวมอญพบว่า มีเพียงสะใภ้คนไทย 2 ราย เท่านั้นที่สามารถปรับตัวและพูด "ภาษามอญ" ได้บ้าง แต่ถ้าเป็นศัพท์ยากก็ต้องใช้ "ภาษาไทย" ด้วย ส่วนผู้ชายไทยไม่มีใครยอมพูดภาษามอญเลย (แต่สามารถฟังเข้าใจ) หนึ่งในจำนวนนั้นบอก ผู้วิจัยว่า "ออกสำเนียงไม่เหมือนคนมอญ ไม่พูดเสียดีกว่า" ส่วนบุตรที่เกิดจากชาวมอญที่แต่งงาน กับคนไทยนั้น จากการศึกษาพบว่ามีเพียง 2 คนเท่านั้นที่พูดภาษามอญได้ คือบุตรของนายสมบัติ นางสวิต ทัศนาค (ดูแผนภาพครัวเรือนที่ 12 ประกอบ) เนื่องจากแม่และยายพูดภาษามอญด้วย ตลอดเวลา นอกนั้นไม่ยอมพูดภาษามอญเลยทั้ง ๆ ที่มีบางส่วนฟังภาษามอญรู้เรื่อง คุณตาทำน ห้างซึ่งมีลูกเขยเป็นคนไทยเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ก่อนเข้าโรงเรียน หลานทั้งสองคนพูดภาษามอญพอ ได้บ้าง หลังจากเข้าโรงเรียนแล้วไม่ยอมพูดภาษามอญอีกเลย ดังนั้นภายในบ้านของคุณตาจึงต้อง สนทนาภาษา "มอญปนไทย" กล่าวคือ เมื่อสนทนาระหว่างคุณตา, คุณยาย และลูกสาวก็ใช้ "ภาษามอญ" แต่เมื่อต้องสนทนากับลูกเขยซึ่งเป็นคนไทยและหลาน ๆ ก็จะใช้ "ภาษาไทย" ในการสนทนา สรุปได้ว่า ครอบครัวของชาวมอญที่มีคนไทยเข้ามาอยู่ร่วมด้วยจะใช้ภาษามอญปนไทย ในการสนทนาในชีวิตประจำวัน

2. ด้านการนับถือ "ผี" หญิงชาวมอญที่แต่งงานกับคนไทยต้องตัดออกจาก "ผีประจำ ตระกูล" ทุกคน หมายความว่า หญิงเหล่านั้นพร้อมสามีและบุตรไม่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเลี้ยงผี ประจำตระกูลของฝ่ายหญิง ซึ่งเท่ากับตัดจากตระกูลเดิม ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้หญิงชาวมอญ เหล่านั้นต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตเกี่ยวกับการนับถือ "ผี" ซึ่งเป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาวมอญที่สืบทอดกัน มาแต่อดีตโดยเปลี่ยนไปดำเนินวิถีชีวิตแบบคนไทย คือ ไม่มีการนับถือผี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลูก ๆ ของหญิงมอญที่มีสามีไทยเหล่านั้นก็ถูกตัดขาดจากตระกูลของ "ฝ่ายแม่" ด้วยเช่นกัน แสดงให้เห็น ว่าเมื่อมีการแต่งงานกับคนไทยย่อมทำให้แนว โน้มของการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็น ไทยสูงขึ้น จากการสนทนากับชาวมอญสูงอายุท่านหนึ่ง คือ คุณป้าปัด เจือทอง อายุ 76 ปี ได้แต่งงานกับลุงพล เจือทอง ซึ่งเป็นคนลาวพวน อำเภอบ้านหมี่ มีบุตรด้วยกัน 8 คน ในจำนวนนี้มีเพียงคนเดียวที่ แต่งงานกับคนมอญ นอกนั้นแต่งงานกับคนไทยทั้ง 7 คน โดยให้เหตุผลว่า แต่งงานกับคนมอญต้องมีการเลี้ยง "ผี" ซึ่งเป็นสิ่งที่ยุ่งยากแต่งงานกับคนไทยสบายกว่า เมื่อมีลูกก็ไม่ต้องยุ่ง เรื่องการนับถือ "ผี" เหมือนกับที่แม่ ได้แต่งงานกับพ่อซึ่งเป็นคนไทย

3. พืชการแต่งงาน แต่เดิมพืชการแต่งงานของชาวมอญบางชนเผ่ามากเป็นแบบมอญคือไม่มีพืชสังข์เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่เมื่อต้องมีการแต่งงานกับคนไทย ตลอดจนมีการติดต่อกับสังคมภายนอกมากกว่าที่เคยเป็นมา ทำให้มีการรับเอาขนบธรรมเนียมไทยเข้ามาปฏิบัติ จากการสอบถามชาวมอญสูงอายุในหมู่บ้านทำให้ทราบว่า ปัจจุบันพืชการแต่งงานใช้แบบไทย ไม่มีแบบมอญ จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า ปัจจุบันชาวมอญหมู่ที่ 3 มีแนวโน้มที่จะแต่งงานกับคนไทยมากขึ้น เพราะชาวมอญปัจจุบัน ได้มีโอกาสศึกษาสูงขึ้น และได้ทำงานร่วมกับคนไทยมากขึ้น จึงทำให้เกิดความสนิทสนมรักใคร่ชอบพอกัน และถึงขั้นแต่งงานกันในที่สุด ประกอบกับพ่อแม่ของชาวมอญก็ให้อิสระแก่บุตรในการเลือกคู่ครองอย่างเต็มที่ โดยไม่บังคับว่าจะต้องเป็น "คนมอญ" ด้วยกันเท่านั้น แต่จะพิจารณาจาก "ความรักความเข้าใจ" ของคู่แต่งงานเป็นสำคัญ การที่ชาวมอญแต่งงานกับคนไทยทำให้เกิดการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยหลายอย่าง คือ ภาษาที่ใช้พูดในชีวิตประจำวันต้องใช้ "ภาษาไทย", ตัดการนับถือ "ผีประจำตระกูล" แล้วเปลี่ยนมาดำเนินชีวิตแบบคนไทยทั่วไป และปัจจุบันพืชการแต่งงานก็ใช้แบบไทย นับว่าการแต่งงานที่เกิดขึ้นระหว่างคนมอญกับคนไทยนี้ เป็นกระบวนการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยที่มีผลสูงมาก เพราะเป็นการลดความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมลงได้อย่างมาก เป็นผลทำให้คนไทยยอมรับความชอบธรรมของคนมอญมากขึ้น เพราะสามัคคีธรรมมักจะมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน แม้จะมีวัฒนธรรมต่างกันก็ตาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย